

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås ändringar i lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Syftet med propositionen är att sporra arbetslösa att inleda företagsverksamhet genom att det under de fyra första månaderna från inledandet av verksamheten inte bedöms om företagsverksamheten utgör heltidssysselsättning eller bisyssla. Under den nämnda tiden får den arbetssökande arbetslöshetsförmåner trots företagsverksamheten. Om den arbetssökande får inkomst från företagsverksamheten, beaktas inkomsten i beloppet av utbetald arbetslöshetsförmån.

Den regionala rörligheten bland arbetslösa stöds genom att rörlighetsunderstöd även betalas för deltidsarbete där den genomsnittliga arbetstiden understiger 18 timmar i veckan. Dessutom kan, när övriga förutsättningar uppfylls, rörlighetsunderstöd betalas om inledandet av arbete förutsätter deltagande i arbetsrelaterad utbildning. Rörlighetsunderstödet kan betalas förhöjt bland annat på grund av försörjningsplikt och särskilt långa arbetsresor.

I lagen görs dessutom ändringar som beror på ändringar i lagstiftningen om yrkesutbildning och studiestöd.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2018 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagen avses träda i kraft den 1 januari 2018.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL.....	1
SISÄLLYS.....	2
ALLMÅN MOTIVERING	3
1 INLEDNING.....	3
2 NULÄGE	3
2.1 Lagstiftning och praxis.....	4
2.1.1 Hur företagsverksamhet och sysselsättning i eget arbete inverkar på rätten att få arbetslöshetsförmåner	4
2.1.2 Rörlighetsunderstöd	4
2.1.3 Hur studier inverkar på rätten att få arbetslöshetsförmåner	5
2.2 Bedömning av nuläget	6
2.2.1 Hur företagsverksamhet och sysselsättning i eget arbete inverkar på rätten att få arbetslöshetsförmåner	6
2.2.2 Rörlighetsunderstöd	7
2.2.3 Hur studier inverkar på rätten att få arbetslöshetsförmåner	8
3 MÅLSÄTTNING OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN.....	9
3.1 Hur företagsverksamhet och sysselsättning i eget arbete inverkar på rätten att få arbetslöshetsförmåner	9
3.2 Rörlighetsunderstöd	10
3.3 Hur studier inverkar på rätten att få arbetslöshetsförmåner	10
4 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER	11
4.1 Ekonomiska konsekvenser.....	11
4.1.1 Hur företagsverksamhet och sysselsättning i eget arbete inverkar på rätten att få arbetslöshetsförmåner	11
4.1.2 Rörlighetsunderstöd	14
4.1.3 Hur studier inverkar på rätten att få arbetslöshetsförmåner	14
4.2 Konsekvenser för myndigheterna	15
4.3 Samhälleliga konsekvenser	15
5 BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN	16
5.1 Beredningsskeden och beredningsmaterial.....	16
5.2 Remissyttranden och hur de har beaktats.....	16
6 SAMBAND MED ANDRA PROPOSITIONER.....	18
DETALJMOTIVERING	18
1 LAGFÖRSLAG	18
2 kap. Allmänna arbetskraftspolitiska förutsättningar för erhållande av förmåner ..	18
2 a kap. Förfaranden som är arbetskraftspolitiskt klandervärda.....	19
8 kap. Rörlighetsunderstöd.....	19
14 kap. Särskilda bestämmelser	21
2 IKRAFTTRÄDANDE	22
3 FÖRHÅLLANDE TILL GRUNDLAGEN SAMT LAGSTIFTNINGSORDNING	22
LAGFÖRSLAG	24
Lag om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa	24
BILAGA	29
PARALLELLTEXT	29
Lag om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa	29

ALLMÄN MOTIVERING

1 Inledning

Statsminister Juha Sipiläs regering beslutade sommaren 2016 i samband med det så kallade paketet för företagande låta utföra en utredning om ändringsbehov i utkomstskyddet för självsysselsatta. Utredningen hade som mål att kartlägga metoder för att uppmuntra till självsysselsättning på heltid eller som bisyssla, för att bättre än i nuläget beakta olika former av arbete samt för att möjliggöra smidiga övergångar från företagare till löntagare och vice versa. Ett mål var till exempel att göra det smidigare än i nuläget för arbetslösa att börja med företagsverksamhet som bisyssla.

Som en del av utredningen skulle man granska bland annat möjligheterna till utkomstskydd för självsysselsatta samt samtidig försäkring av arbete som utförs i egenskap av företagare och i egenskap av löntagare i händelse av arbetslöshet. Utredningspersonernas uppdrag gällde enbart systemet med utkomstskydd för arbetslösa. Utredningen blev färdig i december 2016.

Utredningspersonerna föreslog bland annat att bedömningen av hur stor arbetsinsats företagsverksamheten kräver utvecklas så att bedömningen ur den arbetssökandes synvinkel är mer förutsebar och sporrande. Enligt utredningspersonernas förslag ska företagsverksamhet som en arbetslös person inlett betraktas som bisyssla under fyra månaders tid. Under den tiden bevarar den arbetssökande sin rätt till arbetslöshetsförmåner. Den arbetssökande har dock fortfarande skyldighet att ta emot heltidsarbete och delta i offentlig arbeidskrafts- och företagservice. Om den arbetssökande får inkomst av företagsverksamheten, beaktas inkomsten i beloppet av utbetald arbetslöshetsförmån. Efter att tidsfristen på fyra månader gått ut bedöms huruvida personens sysselsättning utgör heltidssysselsättning eller bisyssla, på samma sätt som för närvarande.

I denna regeringsproposition föreslås det att lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) ändras utifrån utredningspersonernas ovannämnda förslag.

Regeringen beslutade våren 2017 vid sin så kallade halvtidsöversyn stödja arbetslösa regionala rörlighet och pendling. Som en del av denna helhet breddas tillämpningsområdet för rörlighetsunderstödet till deltidarbete där arbetstiden understiger 18 timmar i veckan och till utbildning som är en förutsättning för att få anställning. Dessutom beslutade regeringen föreslå att rörlighetsunderstödet storlek graderas enligt resan och personens familjesituation. I denna regeringsproposition föreslås det att nödvändiga ändringar görs i lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

Regeringen har till riksdagen lämnat regeringens proposition med förslag till lag om yrkesutbildning och till vissa lagar som har samband med den (RP 39/2017 rd) och riksdagen har godkänt den propositionen. Lagstiftningen om grundläggande yrkesutbildning på andra stadiet och lagstiftningen om yrkesinriktad vuxenutbildning ska omarbetas fullständigt för att svara mot framtida kompetensbehov. Genom omarbetningen genomförs den reform av yrkesutbildningen på andra stadiet som utgör ett av de sex spetsprojekten inom det prioriterade området kompetens och utbildning i regeringsprogrammet för statsminister Juha Sipiläs regering.

Yrkesutbildningsreformen är förenad med behov att ändra lagstiftningen om studiestöd och lagen om utkomstskydd för arbetslösa. I denna regeringsproposition föreslås ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa till denna del.

2 Nuläge

2.1 Lagstiftning och praxis

2.1.1 Hur företagsverksamhet och sysselsättning i eget arbete inverkar på rätten att få arbetslöshetsförmåner

Ur perspektivet för systemet med utkomstskydd för arbetslösa utförs arbete antingen i egenskap av företagare eller i egenskap av löntagare. Om det inte är fråga om någon av dessa arbetsformer, bedöms arbetet som så kallad sysselsättning i eget arbete. En arbetssökande har inte rätt till arbetslöshetsförmåner för den tid som han eller hon är sysselsatt på heltid som företagare eller i eget arbete längre än två veckor utan avbrott. Den arbetssökandes företagsverksamhet eller egna arbete betraktas som heltidssysselsättning, om den arbetsinsats som verksamheten kräver är så stor att den utgör ett hinder för att ta emot heltidsarbete. Om det inte finns skäl att göra någon annan bedömning, anses sysselsättningen i företagsverksamhet eller eget arbete utgöra bisyssla åtminstone om personen under minst sex månader har haft heltidsarbete som inte har samband med företagsverksamheten eller det egna arbetet.

Företagsverksamheten anses i regel ha påbörjats när den egentliga produktionen eller ekonomiska verksamheten inleddes. Det kan också anses att företagsverksamheten har påbörjats när företaget fördes in i registret över mervärdesskattskyldiga, förskottsuppbörsregistret eller Skatteförvaltningens arbetsgivarregister. Införandet av företaget i handelsregistret saknar betydelse när man bedömer tidpunkten för påbörjande av företagsverksamheten. Utgångspunkten är att företagsverksamhet anses ha inletts vid den tidpunkt då produktionen eller den ekonomiska verksamheten inleddes.

Den som har varit sysselsatt på heltid som företagare har rätt till arbetslöshetsförmåner, när verksamheten har upphört eller personens arbete i företaget har upphört. Företagsverksamhet som bisyssla utgör inte hinder för erhållande av arbetslöshetsförmåner, men inkomsterna från företagsverksamheten beaktas i beloppet av arbetslöshetsförmån.

Den som har varit sysselsatt på heltid i eget arbete anses fortfarande vara sysselsatt fram till den tidpunkt då det på grundval av arbetssökandens redogörelse som kan anses vara tillförlitlig eller annars är uppenbart att verksamheten inte fortsätter.

År 2016 gavs cirka 17 900 arbetskraftspolitiska utlåtanden om arbetssökandes företagsverksamhet. I fråga om cirka 8 000 personer gällde utlåtandet sysselsättning på heltid som företagare eller i eget arbete. Allt som allt gällde utlåtandena cirka 13 800 olika personer. Av utlåtandena gällde cirka 6 800 inkomstrelaterad dagpenning, cirka 3 400 grunddagpenning och cirka 7 700 arbetsmarknadsstöd.

2.1.2 Rörlighetsunderstöd

Den som är berättigad till arbetslöshetsförmåner och tar emot arbete i ett anställningsförhållande för minst två månader beviljas arbetslöshetsförmån i form av rörlighetsunderstöd. Den ordinarie arbetstiden ska vara i genomsnitt minst 18 timmar per vecka. För att rörlighetsunderstöd ska beviljas krävs det dessutom att de dagliga arbetsresorna när anställningsförhållandet inleds överstiger i genomsnitt tre timmar vid heltidsarbete och i genomsnitt två timmar vid deltidsarbete.

Rörlighetsunderstödet är lika stort som grunddagpenningen utan grunddagpenningens förhöjningsdel. År 2017 uppgick grunddagpenningen till 32,40 euro per dag. Rörlighetsunderstöd betalas för högst fem dagar i kalenderveckan. Understödet varaktighet är

RP 121/2017 rd

antingen 30, 45 eller 60 dagar räknat från arbetets början, beroende på hur länge det mottagna arbetet varar. Rörlighetsunderstöd betalas för högst fem dagar i veckan.

Rörlighetsunderstödet beviljas och betalas av arbetslöshetskassan eller Folkpensionsanstalten. Beviljandet är inte förenat med behovsprövning eller motsvarande prövning. Rörlighetsunderstöd ska sökas innan anställningsförhållandet inleds.

Bestämmelserna om rörlighetsunderstöd trädde i kraft vid ingången av 2017. Arbetslöshetskassorna betalade i januari–juni 2017 rörlighetsunderstöd till cirka 800 personer. Under motsvarande tid fattades cirka 40 nekande beslut om rörlighetsunderstöd för deltidsarbete. Allt som allt fattade arbetslöshetskassorna under motsvarande tid cirka 530 negativa beslut på ansökningar om rörlighetsunderstöd.

I januari–juni 2017 betalade Folkpensionsanstalten rörlighetsunderstöd till cirka 490 personer. I januari–juni 2017 fattade Folkpensionsanstalten cirka 390 nekande beslut om rörlighetsunderstöd. Av Folkpensionsanstaltens statistik kan det inte specificeras hur många av de negativa besluten gällde deltidsarbete.

Rörlighetsunderstödet finansieras med anslag som staten anvisar för finansiering av den inkomstrelaterade dagpenningens grunddel, grunddagpenningen och arbetsmarknadsstödet.

2.1.3 Hur studier inverkar på rätten att få arbetslöshetsförmåner

Systemet med utkomstskydd för arbetslösa syftar till att säkerställa arbetslösa arbetssökandes ekonomiska möjligheter att söka arbete och förbättra deras förutsättningar för inträde eller återinträde på arbetsmarknaden genom att systemet ersätter de ekonomiska förluster som arbetslösheten orsakar. För utkomsten under heltidsstudier finns i första hand studiestödssystemet. För att en person ska ha rätt till antingen arbetslöshetsförmån eller studiestöd, definieras heltidsstudier så enhetligt som möjligt i lagen om utkomstskydd för arbetslösa och i lagstiftningen om studiestöd.

Enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa har studerande på heltid inte rätt till arbetslöshetsförmåner. Som heltidsstudier betraktas studier där målsättningen är att avlägga yrkeshögskoleexamen, högre yrkeshögskoleexamen eller lägre eller högre högskoleexamen vid universitet. Dessutom betraktas som heltidsstudier gymnasiestudier när deras omfattning enligt lärokursen är sammanlagt minst 75 kurser samt gymnasiestudier som ordnas i internat. Studier vid vuxengymnasium betraktas i allmänhet som deltidsstudier.

Om det inte är fråga om ovannämnda studier, betraktas studierna som heltidsstudier, om studiernas omfattning enligt studieplanen i genomsnitt är minst fem studiepoäng, tre studieveckor eller 4,5 kompetenspoäng per studiemånad. Utifrån studiernas omfattning avgörs bland annat huruvida yrkesstudier utgör heltidsstudier.

Omfattningen av en yrkesinriktad grundexamen är 180 kompetenspoäng. Examen avläggs på basis av grundskolestudier inom cirka tre år. Omfattningen av handledande utbildning för grundläggande yrkesutbildning är 60 kompetenspoäng. Den handledande utbildningen genomförs under ett läsår. Om studeranden inte kan räkna tidigare studier till godo, betraktas inom systemet med utkomstskydd för arbetslösa både avläggande av yrkesinriktad grundexamen och handledande utbildning för grundläggande yrkesutbildning som heltidsstudier på grund av studiernas omfattning.

Om det inte är fråga om ovannämnda högskole- eller gymnasiestudier och studiernas omfattning inte har dimensionerats i studiepoäng, studieveckor eller kompetenspoäng,

betraktas studierna som heltidsstudier, när studiernas omfattning enligt undervisningsprogrammet är i genomsnitt minst 25 veckotimmar.

En arbetssökande betraktas inte som studerande på heltid, om det på grundval av stadigvarande tid i arbete eller bedrivande av företagsverksamhet under studietiden kan anses att studierna inte utgör något hinder för att ta emot heltidsarbete.

År 2016 gav arbets- och näringsbyråerna cirka 16 200 arbetskraftspolitiska utlåtanden enligt vilka den arbetssökande inte hade rätt till arbetslöshetsförmåner på grund av heltidsstudier. Utlåtandena gällde cirka 14 500 olika personer. Av statistiken går det inte att specificera till hur många arbetssökande det betalades arbetslöshetsförmån trots studier. Det är inte heller möjligt att med hjälp av statistiska uppgifter utreda hur många arbetssökande förlorade sin rätt till arbetslöshetsförmåner på grund av att deras yrkesstudier betraktades som heltidsstudier.

2.2 Bedömning av nuläget

2.2.1 Hur företagsverksamhet och sysselsättning i eget arbete inverkar på rätten att få arbetslöshetsförmåner

De utredningspersoner som arbets- och näringsministeriet tillsatte för att utreda rätten till utkomstskydd för självsysselsatta hade samrådsförfarande med en större grupp intresseorganisationer och myndigheter. Enligt utredningspersonernas utredning betraktades det som ett särskilt problem att den arbetssökande inte vet hur arbete som utförts i egenskap av företagare inverkar på rätten att få arbetslöshetsförmåner. Enligt utredningen beror bristen på korrekt information delvis på att saken är förenad med en massa föreställningar och felaktig information. Bedömningen av de arbetskraftspolitiska förutsättningarna i samband med företagsverksamhet på heltid och som bisyssla, som baserar sig på en helhetsprövning, och tolkningen i det specifika fallet gör enligt dem som blev hörda systemet komplicerat och gör det svårare att förutse om det föreligger rätt till utkomstskydd för arbetslösa.

När det gäller företagsverksamhet i liten skala var systemet med utkomstskydd för arbetslösa enligt utredningspersonerna inte förenat med några större incitamentsproblem, om verksamheten inleds under heltidsarbete eller studier. Samtidigt arbete eller samtidiga heltidsstudier vid sidan av företagsverksamheten räcker för att visa att företagsverksamheten utgör en bisyssla och möjliggör betalning av jämkad arbetslöshetsförmån, när anställningsförhållandet eller studierna upphör. Samma möjlighet finns inte i en situation då en arbetslös person inleder företagsverksamhet.

Företagsverksamhet som en arbetslös person inlett kan enligt arbets- och näringsbyråernas tillämpningspraxis betraktas som heltidssysselsättning som företagare även när inte ett enda uppdrag ännu utförts, om personen meddelar att han eller hon planerar omfattande företagsverksamhet. Detta baserar sig på att en liten arbetsinsats kan anses vara en omständighet som ingår i företagarrisken. I en sådan situation är avsikten inte att ersätta till exempel små inkomster med arbetslöshetsförmån. Det kan dock hända att det inte finns stort incitament att inleda företagsverksamhet, om det leder till att utkomsten minskar avsevärt.

Arbets- och näringsbyrån kan bevilja startpeng för den som inleder företagsverksamhet på heltid. Startpengen är avsedd för att trygga försörjningen för den som blir företagare. Startpeng är ett stöd som beviljas enligt prövning och motsvarar till sin storlek grunddagpenningen. Åren 2017—2018 finansieras startpengen för arbetslösa av anslag som staten anvisat för finansiering av den inkomstrelaterade dagpenningens grunddel och arbetsmarknadsstödet. I fråga om dem som inte är arbetslösa beviljas startpeng från

RP 121/2017 rd

sysselsättningsanslagsmomentet 32.30.51 Offentlig arbetskrafts- och företagservice (reservationsanslag, 2 år).

Inledande av företagsverksamhet leder oftast till att utbetalningen av arbetslöshetsförmåner avbryts för den tid som arbets- och näringsbyrån behöver för att avgöra den arbetssökandes utkomstskyddsärende. Detta kan enligt utredningspersonerna bland annat medföra ett behov att ansöka om utkomststöd.

Enligt utredningspersonernas syn är det svårt att i lagstiftningen eller i anvisningar som ges till arbets- och näringsbyråerna skapa sådana kriterier utifrån vilka det objektivt kan konstateras hur stor arbetsinsats som medförs av företagsverksamhet som en arbetslös person inleder. Enligt utredningspersonerna är det nästan omöjligt att visa att företagsverksamheten utgör bisyssla, när det inte finns en jämförelsegrund för hur sysselsättande verksamheten är. Inkomst som fås av företagsverksamheten är till exempel inte ett bevis på den arbetsinsats som verksamheten kräver. Det skulle också vara svårt att tillämpa förekomsten av en gällande försäkring enligt lagen om pension för företagare (1272/2006) eller den årsinkomst som fastställs när försäkringen tecknas som kriterier vid gränsdragningen, eftersom försäkringsskyldigheten och försäkringsnivåns förhållande till arbetsinsatsen varierar avsevärt mellan olika branscher.

Även företagsverksamhet i mycket liten skala kan enligt utredningspersonerna erbjuda den arbetslösa personen en möjlighet till återinträde i arbetslivet. Utredningspersonerna ansåg att den arbetskraftspolitiska prövningen av huruvida verksamheten är heltidssysselsättning eller bisyssla bör minskas i samband med inledande av företagsverksamhet. Bedömningen bör enligt utredningspersonerna göras utifrån kriterier som kan verifieras, för att självsysselsättning som företagare ska vara så enkelt och sporrande som möjligt under arbetslöshet. Enligt utredningspersonernas syn ska målet vara ett tydligt, enkelt, förutsebart och rättvist system med utkomstskydd för arbetslösa och att systemet också upplevs som sådant.

Enligt utredningspersonernas förslag skulle ovannämnda missförhållanden kunna försöka lösas så att företagsverksamhet som inletts av en arbetslös person under fyra månader betraktas som bisyssla och den arbetssökande bevarar sin rätt till arbetslöshetsförmåner under den tiden. För att säkerställa att systemet med utkomstskydd för arbetslösa är ekonomiskt hållbart, för att säkerställa jämlik konkurrens och för att skapa en sund grund för företagsverksamhet är det enligt utredningspersonerna motiverat att stödja nya företagares försörjning fram till dess att det kan antas att företagsverksamheten ger en tillräcklig försörjning för företagaren, dock högst tills företagsverksamheten etablerats.

Utredningspersonerna ansåg också att det inte finns skäl att avstå från de grundläggande utgångspunkterna i systemet med utkomstskydd för arbetslösa. Avsikten med utkomstskyddssystemet är att tillförsäkra personens försörjning, när det behövs på grund av att heltidsarbete inte finns. Å andra sidan syftar systemet inte till att stödja olönsam företagsverksamhet och därigenom snedvrider marknaden.

2.2.2 Rörlighetsunderstöd

Bestämmelserna om rörlighetsunderstöd i lagen om utkomstskydd för arbetslösa trädde i kraft vid ingången av 2017. På grund den ganska korta tid bestämmelserna varit i kraft finns det inte forskningsbaserad information om effekterna av bestämmelserna. Rörlighetsunderstödet har dock använts ganska lite under första delen av 2017.

RP 121/2017 rd

Arbetssökandenas regionala rörlighet kan ökas genom effektivare informationsförmedling än i nuläget om förmåner som beviljas till stöd för rörlighet. Regeringen beslutade effektivisera sin informationsförmedling vid sin s.k. halvtidsöversyn våren 2017. Utöver den intensifierade informationsförmedlingen kan den regionala rörligheten bland arbetslösa, vilket rörlighetsunderstödet syftar till, ökas genom att bredda användningsområdet för understödet till deltidarbete vars genomsnittliga arbetstid understiger 18 timmar.

Även riksdagens arbetslivs- och jämställdhetsutskott har tagit ställning till rörlighetsunderstöd som beviljas för deltidarbete. Utskottet fäste i sitt betänkande (AjUB 13/2016 rd) med anledning av regeringspropositionen RP 209/2016 rd vikt vid att den föreslagna arbetstiden på 18 timmar inte lämpar sig för alla yrken. Utskottet nämnde undervisningsarbete som exempel. Utskottet ansåg det angeläget att bestämmelsen om rörlighetsunderstöd vid senare tillfälle förtydligas så att understödet kan beviljas också på andra grunder än antalet utförda arbetstimmar.

I början av 2017 har det förekommit situationer där en arbetssökande flyttat till annan ort för att delta i utbildning som ordnats av arbetsgivaren och som förutsätts för att ett anställningsförhållande ska kunna ingå. I dessa situationer uppfylls inte förutsättningarna för rörlighetsunderstöd, om personen flyttar mycket tidigare än anställningsförhållandet inleds. Rörlighetsunderstöd bör kunna beviljas även i dessa situationer för att stödja regional rörlighet och trygga tillgången på arbetskraft.

Rörlighetsunderstödet är för närvarande alltid lika stort, oberoende av om den arbetssökande använder rörlighetsunderstödet som ersättning för en lång arbetsresa eller för kostnader som föranleds av flyttningen till en annan ort. För att stödja rörlighet och göra stödet mer sporrande är det motiverat att ge mer ersättning än i nuläget för kostnaderna för flyttning till annan ort och för kostnaderna för särskilt långa arbetsresor, till exempel så att rörlighetsunderstödet storlek graderas.

Speciellt i fråga om arbetssökande med familj kan rörlighetsunderstödet vara otillräckligt för att förmånen ska sporra till att söka arbete som finns längre bort från den nuvarande bostadsorten. Understödet kan göras mer sporrande genom att även försörjningsplikt beaktas i storleken på rörlighetsunderstödet.

2.2.3 Hur studier inverkar på rätten att få arbetslöshetsförmåner

Yrkesutbildningen reformeras genom lagen om yrkesutbildning (531/2017), så att det nuvarande systemet med fristående examina i enlighet med lagstiftningen om vuxenutbildning samt sättet att avlägga grundexamen inom grundläggande yrkesutbildning slopas. Vid bedömningen av om yrkesutbildning utgör heltidsstudier beaktas att yrkesutbildningen görs enhetlig och att studievägarna blir allt mer individuella jämfört med nuläget.

För att en person även i fortsättningen ska ha rätt till antingen arbetslöshetsförmån eller studiestöd, bör heltidsstudier definieras så enhetligt som möjligt i lagen om utkomstskydd för arbetslösa och i lagstiftningen om studiestöd. Dessutom bör studiestödet kvarstå som stödformen i första hand under tiden för frivilliga studier.

Om studeranden inte kan räkna tidigare studier till godo, betraktas inom systemet med utkomstskydd för arbetslösa både avläggande av yrkesinriktad grundexamen och handledand utbildning för grundläggande yrkesutbildning som heltidsstudier på grund av studiernas omfattning. Utredningen av studiernas omfattning är dock besvärligt för den arbetssökande och medför administrativt arbete för arbets- och näringsbyrån. Ur synvinkeln för både den

arbets sökande och arbets- och näringsbyrån är det motiverat att de nämnda studierna betraktas som heltidsstudier utan att studiernas omfattning behöver utredas.

3 Målsättning och de viktigaste förslagen

3.1 Hur företagsverksamhet och sysselsättning i eget arbete inverkar på rätten att få arbetslöshetsförmåner

Arbets sökande uppmuntras att inleda företagsverksamhet genom att lagen om utkomstskydd för arbetslösa ändras så att det under fyra månader räknat från inledandet av verksamheten inte bedöms om företagsverksamheten är heltidssysselsättning eller bisyssla. Under den nämnda tiden får arbetslösa arbets sökande arbetslöshetsförmåner. Om den arbets sökande får inkomst av företagsverksamheten under de aktuella fyra månaderna, betalas jämkad arbetslöshetsförmån till den arbets sökande. Ändringen påverkar inte beräkningen av maximitiden för utbetalning av arbetslöshetsdagpenning.

Fyra månader efter inledandet av företagsverksamheten bedöms det om företagsverksamheten är heltidssysselsättning eller bisyssla, som för närvarande. Om det bedöms att företagsverksamheten är heltidssysselsättning, upphör den arbets sökandes rätt till arbetslöshetsförmåner. Om företagsverksamheten utgör en bisyssla, kan den arbets sökande fortfarande få arbetslöshetsförmåner. Beslutet gäller bara tiden efter de fyra månaderna, det har ingen retroaktiv verkan. I bedömningen utnyttjas informationen om den faktiska arbetsinsatsen i företagsverksamheten under de fyra månaderna. I praktiken har den arbets sökandes egen redogörelse för arbetsinsatsen betydelse, om det inte finns tillgång till något annat bevis på arbetsinsatsen.

Under tiden för företagsverksamheten ska den som får arbetslöshetsförmån söka heltidsarbete. Företagsverksamheten är inte någon giltig orsak att till exempel vägra ta emot ett erbjudet arbete eller vägra delta i sysselsättningsfrämjande service. Påföljden för vägran ska dock inte vara det att företagsverksamheten betraktas som heltidssysselsättning, på det sätt som utredningspersonerna föreslagit, utan påföljden är föreläggande av en tidsperiod utan ersättning, dvs. s.k. karens, eller åläggande av skyldighet att vara i arbete.

Fyramånadersperioden ska gälla både dem som får arbetslöshetsdagpenning och dem som får arbetsmarknadsstöd. Tidsfristen på fyra månader börjar räknas från början, när personen har uppfyllt arbetsvillkoret för arbetslöshetsdagpenning och maximitiden för arbetslöshetsdagpenning börjar räknas från början.

Alternativt kan ändringen genomföras så att den utöver företagsverksamhet som inletts medan personen varit arbetslös även gäller företagsverksamhet som inletts medan personen varit i arbete. Ett sådant genomförandesätt skulle möjliggöra inledande av företagsverksamhet utan förlust av rätten till utkomstskydd för arbetslösa redan när personen fortfarande är i arbete, till exempel när arbetet snart ska upphöra av ekonomiska orsaker eller produktionsorsaker, eller när arbetsavtalet gäller för viss tid, men personen arbetar och bedriver företagsverksamhet samtidigt kortare tid än sex månader.

När regeringen hösten 2017 behandlade budgetpropositionen för 2018, beslutade regeringen föreslå att ändringen görs så att den enbart gäller företagsverksamhet som en arbetslös person inlett. I det alternativ som utöver företagsverksamhet som inleddes medan personen var arbetslös också gäller företagsverksamhet som inleddes medan personen var i arbete, medför ändringen utkomstskyddsutgifter på cirka 28—32 miljoner euro per år för de offentliga finanserna, när personer som i nuläget får ett utlåtande som hindrar från betalning av arbetslöshetsförmån kommer att få arbetslöshetsförmån under fyra månaders tid. Statens andel

RP 121/2017 rd

av kostnaderna skulle uppskattningsvis vara cirka 17 miljoner euro, Arbetslöshetsförsäkringsfondens andel uppskattningsvis cirka 10—14 miljoner euro och arbetslöshetskassornas andel uppskattningsvis cirka en miljon euro per år.

Utredningspersonerna föreslog att ändringen görs i form av ett försök för viss tid. Ofta gjorda ändringar i lagen om utkomstskydd för arbetslösa, inbegripet eventuellt avslutande eller fortsättande av försöket, bidrar dock till att medföra osäkerhet och missförstånd. På grund av detta föreslås det i propositionen att ändringen genomförs så att den är i kraft till vidare. Konsekvenserna av ändringen följs dock, och om det finns behov, kan det göras preciseringar eller ändringar i lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

Det bedöms att målen för den föreslagna ändringen uppnås speciellt i situationer där en arbetslös person eller en person som hotas av arbetslöshet vågar inleda företagsverksamhet utan omedelbart hot om att förlora arbetslöshetsförmånen.

I denna regeringsproposition föreslås inte ändringar i förutsättningarna för att få startpeng.

3.2 Rörlighetsunderstöd

Målet med de ändringar som gäller rörlighetsunderstödet är att intensiviera den regionala rörligheten bland arbetssökande genom att tillämpningsområdet för understödet breddas och understödet höjs. Uppnåendet av målen förutsätter att arbetssökande i större grad än i nuläget är medvetna om de stöd som finns tillgängliga för att främja regional rörlighet. Regeringen har beslutat om åtgärder för informationsförmedling vid sin s.k. halvtidsöversyn.

Arbetssökande uppmuntras till regional rörlighet genom att rörlighetsunderstöd även betalas för deltidsarbete där den genomsnittliga arbetstiden understiger 18 timmar i veckan. Dessutom kan, när övriga förutsättningar uppfylls, rörlighetsunderstöd betalas om inledandet av arbete förutsätter deltagande i arbetsrelaterad utbildning.

Tröskeln för arbetssökande med familj att ta emot arbete längre bort från sin bostad eller att flytta till annan ort efter arbete sänks genom att rörlighetsunderstödet betalas förhöjt med barnförhöjning. I fråga om samtliga arbetssökande stöds längre arbetsresor och flyttning till annan ort på grund av arbete genom att det i samband med rörlighetsunderstödet betalas s.k. förhöjningsdel under aktiv tid, som hänför sig till sysselsättningsfrämjande service.

3.3 Hur studier inverkar på rätten att få arbetslöshetsförmåner

Den definition på heltidsstudier som anges i lagen om utkomstskydd för arbetslösa ändras så att som heltidsstudier betraktas sådana studier enligt lagen om yrkesutbildning som syftar till avläggande av en yrkesinriktad grundexamen eller en del av en sådan examen, genomförande av handledande utbildning för yrkesutbildning eller utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv. Dessa studier betraktas även för närvarande som heltidsstudier i systemet med utkomstskydd för arbetslösa, om personen inte har sådana studieprestationer som kan räknas till godo och som minskar den arbetsinsats som studierna förutsätter. Vid avläggande av en del av en yrkesinriktad examen beror det huruvida studierna betraktas som heltidsstudier på studiernas omfattning och den tid som avläggandet tar.

Den i lagen om utkomstskydd för arbetslösa angivna definitionen av studerande på heltid kommer att motsvara de ändringar som föreslagits i lagstiftningen om studiestöd. Studeranden har antingen rätt till studiestöd, som är avsett som stödet i första hand för att trygga försörjningen under tiden för studier, eller rätt till arbetslöshetsförmåner.

Dessutom betraktas som heltidsstudier sådana studier enligt lagen om grundläggande utbildning som ordnats för personer som passerat läropliktsåldern vars omfattning är minst 22 kurser per läsår. Till den del ändringen gäller personer som integrerar sig, kvarstår för dem möjligheten att under de nuvarande förutsättningarna bedriva studier som avses i lagen om grundläggande utbildning och få arbetslöshetsförmån, trots att de nämnda studierna också kommer att omfattas av läroplikten.

4 Propositionens konsekvenser

4.1 Ekonomiska konsekvenser

4.1.1 Hur företagsverksamhet och sysselsättning i eget arbete inverkar på rätten att få arbetslöshetsförmåner

Uppskattad enligt statistiska uppgifter är den ökning av arbetslöshetsförmånsutgifterna som ändringen medför sammanlagt cirka 15—18 miljoner euro per år. Statens andel skulle uppskattningsvis vara cirka sju miljoner euro, Arbetslöshetsförsäkringsfondens andel uppskattningsvis cirka 7—10 miljoner euro och arbetslöshetskassornas andel uppskattningsvis över en halv miljon euro per år. På grund av osäkerhetsfaktorer som är förknippade med både de kostnader som föranleds av ändringen och de kostnadsminskande effekter som beror på ändringen har det för genomförandet av ändringen föreslagits 10 miljoner euro i budgetpropositionen för 2018.

År 2016 gavs arbetskraftspolitiska utlåtanden om heltidssysselsättning som företagare eller i eget arbete om cirka 8 000 arbetssökande. I fråga om cirka 4 600 arbetssökande hindrade det givna utlåtandet utbetalning av arbetslöshetsförmån fr.o.m. början av jobbsökningen, m.a.o. hade företagsverksamheten eller sysselsättningen i eget arbete troligtvis börjat före arbetslösheten eller anmälan som arbetssökande. För cirka 3 400 arbetssökande gällde det givna utlåtandet senare arbetslöshetstid, m.a.o. att företagsverksamheten eller det egna arbetet troligtvis påbörjats under arbetslöshet. I fråga om de ovannämnda 8 000 arbetssökandena hade uppskattningsvis cirka 200 personer en sådan situation att det saknar betydelse vid bedömningen av den föreslagna ändringens konsekvenser, eftersom företagsverksamheten varade kortare tid än två veckor. Nedan i denna konsekvensbedömning behandlas sysselsättning i eget arbete som en del av företagsverksamheten, utan att det görs skillnad mellan dessa.

Om arbetslöshetsförmån under fyra månaders tid betalas till personer som inlett företagsverksamhet under arbetslöshet utan att det bedöms om företagsverksamheten är heltidssysselsättning eller bisyssla, kommer arbetslöshetsförmån att betalas uppskattningsvis till cirka 3 200 arbetssökande som för närvarande inte har rätt till förmån. Om arbetslöshetsförmån betalas till dessa personer under fyra månader, betalas det uppskattningsvis cirka 10—11 miljoner euro mer i arbetslöshetsförmån än för närvarande. I bedömningen har det beaktats att cirka 500 av dem som hade fått ett arbetskraftspolitiskt utlåtande som förhindrade utbetalning av arbetslöshetsförmåner, dvs. de som bedömningen baserar sig på, hade fått ett utlåtande som tillät utbetalning inom kortare tid än fyra månader. Dessutom har det beaktats att arbetssökande som betraktas som företagare på heltid indelas i dem som ansöker om inkomstrelaterad dagpenning eller grunddagpenning samt dem som ansöker om arbetsmarknadsstöd. Vidare har de genomsnittliga eurobeloppen för jämkade förmåner som betalats under tiden för företagsverksamhet som bisyssla år 2016 beaktats. När det gäller inkomstrelaterad dagpenning har den genomsnittliga inkomstrelaterade dagpenningen för alla som fått förmånen på grundval av arbetslöshet också använts i bedömningen.

Åren 2015 och 2016 har cirka 1 800 personer per år övergått från inkomstrelaterad dagpenning till startpeng. Eftersom startpengen till beloppet understiger den inkomstrelaterade dagpenningen, är det för dessa personer efter den föreslagna ändringen i princip ekonomiskt sett lönsamt att inleda företagsverksamhet och fortsätta ansöka om arbetslöshetsförmån i stället för startpeng. Vid ansökan om arbetslöshetsförmån gäller för arbetssökande dock de allmänna förutsättningarna för erhållande av arbetslöshetsförmåner, såsom skyldighet att söka och ta emot erbjudet arbete med hot om att förlora arbetslöshetsförmånen.

Om alla som för närvarande övergår från inkomstrelaterad dagpenning till startpeng fortsätter att ansöka om inkomstrelaterad dagpenning efter att ha inlett företagsverksamhet, kommer det till denna del årligen att betalas uppskattningsvis 5—7 miljoner euro mer i inkomstrelaterad dagpenning än i nuläget. I verkligheten kan beloppet vara lägre, eftersom en del av dem som får inkomstrelaterad dagpenning sannolikt kommer att ansöka om startpeng trots den föreslagna ändringen. Detta beror på att startpengen inte är förenad med risk om att förmånen avbryts eller att förmånens storlek varierar. De arbetssökande som får låg inkomstrelaterad dagpenning och för vilka en eventuell jämkning av inkomsten från företaget skulle kunna leda till att den inkomstrelaterade dagpenningen understiger startpengen kanske fortfarande kommer att ansöka om startpeng. Inledande av företagsverksamhet med arbetslöshetsförmån kan i sin tur vara ett lockande alternativ därför att det inte är förenat med en motsvarande ansökningsprocess som startpeng.

Startpeng beviljas i regel för sex månader åt gången. Även om man efter fyra månaders företagsverksamhet med arbetslöshetsförmån kan få startpeng, förutsätts det att verksamheten under de fyra månaderna har varit en bisyssla. Detta kan i viss grad minska viljan att inleda företagsverksamhet med arbetslöshetsförmån i stället för startpeng. Startpeng som betalas under sex månaders tid uppgår till cirka 4 180 euro. Den inkomstrelaterade dagpenning som betalas för fyra månader i ovannämnda bedömning varierar från cirka 5 580 euro till cirka 6 800 euro. Den som får genomsnittlig inkomstrelaterad dagpenning skulle få arbetslöshetsförmån till ett större belopp än startpeng.

Ovannämnda konsekvenser bedöms tillsammans öka utgifterna för arbetslöshetsförmåner med cirka 15—18 miljoner euro per år som högst. Av detta ökar statens utgifter med uppskattningsvis cirka 7 miljoner euro, Arbetslöshetsförsäkringsfondens utgifter med uppskattningsvis cirka 7—10 miljoner euro och arbetslöshetskassornas utgifter med uppskattningsvis cirka en miljon euro per år. I bedömningen har inte beaktats att kommunerna delvis ansvarar för finansieringen av arbetsmarknadsstödet i fråga om arbetssökande som fått arbetsmarknadsstöd länge. Kommunerna finansierar 50 procent av arbetsmarknadsstödsutgifterna för dem som fått arbetsmarknadsstöd över 300 dagar och 70 procent av arbetsmarknadsstödsutgifterna för dem som fått arbetsmarknadsstöd över 1 000 dagar. Till den del som personer som hör till dessa grupper blir företagare, ökar också kommunernas utgifter för arbetsmarknadsstöd. Den ovan angivna uppskattningen av ökningen av statens utgifter kommer då på motsvarande sätt att vara mindre.

Utöver ovannämnda 15—18 miljoner euro ökar arbetslöshetsförmånsutgifterna till den del som lagändringen lockar allt fler arbetslösa att inleda företagsverksamhet. Det är dock omöjligt att uppskatta antalet sådana personer.

Ändringen syftar till att sänka tröskeln för inledande av företagsverksamhet. Underlättandet av påbörjandet av företagsverksamhet kan förkorta arbetslöshetsperioder och tidigarelägga inledandet av företagsverksamhet. Å andra sidan kan ändringen också leda till att arbetslöshetsförmån betalas längre tid än i nuläget, om personen till exempel blir mindre villig att söka arbete.

Om arbetslöshetsförmån betalas till den arbetssökande under fyra månader i en sådan situation där arbetssökanden inte annars skulle ha rätt till förmånen på grund av företagsverksamhet på heltid, täcker de skatter som den nya företagaren i genomsnitt betalar på företagsinkomsten under ett år uppskattningsvis de utgifter som den föreslagna ändringen föranleder för de offentliga finanserna i fråga om en arbetssökande. Uppskattningen baserar sig på den genomsnittliga utbetalda jämkade arbetslöshetsförmånen under tiden för företagsverksamhet och den genomsnittliga jämkade företagsinkomsten under jämkningsperioden. I den uppskattade årsinkomsten har det antagits att företagsinkomsten är jämn under året och att förmånsinkomsten är ovannämnda jämkade förmån under fyra månader, varefter förmånen inte längre betalas. Beräkningen är riktgivande.

Dessutom betalar personen indirekta skatter, när personens inkomster och den allmänna ekonomiska aktiviteten ökar. Det går dock inte att på ett tillförlitligt sätt bedöma effektens storlek och det hur många personer som behövs för att täcka de ovan beskrivna uppskattningarna av ökade kostnader. Nyttan för den offentliga ekonomin uppkommer på lång sikt. Det är inte möjligt att bedöma om det genom reformen uppstår så mycket äkta ny företagsverksamhet att den inom någon tidsram skulle täcka den direkta ökningen av förmånsutgifterna och förlusteffekten.

Ovannämnda uppskattningar baserar sig på statistiska uppgifter för 2016. De centrala personvolymerna och använda uppgifterna om genomsnittliga utbetalda förmåner ändras årligen, oberoende av den ändring som föreslås i denna proposition. Därför är uppskattningarna riktgivande. Dessutom är ändringen förenad med faktorer vars effekter inte kan bedömas kvantitativt. Det är över huvud taget inte möjligt att bedöma i vilken grad ändringen stöder företagsverksamhet som även annars skulle inledas och i vilken grad ändringen leder till att helt ny företagsverksamhet inleds.

För arbetslösa arbetssökande blir det lättare att inleda företagsverksamhet, eftersom ekonomiskt stöd vid inledandet av verksamheten kan fås genom ett lättare anmälningförfarande än ansökan om startpeng. Eftersom det vid inledandet av företagsverksamhet inte bedöms om företagsverksamheten är heltidssysselsättning eller bisyssla, är lämnandet av redogörelser lättare än tidigare också för dem som ansöker om arbetslöshetsförmåner.

Ändringen syftar till att öka antalet nya företagare och därigenom den ekonomiska aktiviteten. Det antas att företag grundas mest inom sådana branscher där det inte behövs höga ekonomiska investeringar och där tröskeln för inledande av företagsverksamhet också annars är låg. Detta kan öka konkurrensen inom sådana branscher. Den offentliga finansieringen uppskattas vara i genomsnitt cirka 5 600—6 800 euro under fyra månaders tid för dem som får inkomstrelaterad dagpenning. För dem som får arbetsmarknadsstöd uppgår förmånen till cirka 2 800 euro. Startpengen, som oftast beviljas för sex månader, är cirka 4 200 euro under sex månader. Arbetslöshetsförmån är skattepliktig inkomst och dess storlek påverkas av en eventuell inkomst från företagsverksamheten.

Med beaktande av att arbetslöshetsförmånen åtminstone till största delen kommer att användas till levnadskostnader och inte till kostnader för inledande av företagsverksamhet, bedöms den föreslagna ändringen inte snedvrída konkurrensen mellan småföretagare. Dessutom är förmånen som betalas i form av arbetslöshetsförmån under fyra månader inte så stor att den i betydande grad bedöms påverka priskonkurrensen mellan företag. Å andra sidan kan ändringen öka konkurrensen genom att för fler än i nuläget möjliggöra inledande av företagsverksamhet som ett alternativ till arbetslöshet.

Företagare kan i vissa situationer ha möjlighet att påverka den tidpunkt då företagsverksamheten ger inkomst. Om företagsverksamhet som en arbetssökande bedriver betraktas som bisyssla och den arbetssökande ansöker om arbetslöshetsförmån också efter de fyra månaderna, beaktas inkomsten från företagsverksamheten senare i storleken av den arbetslöshetsförmån som betalas. I andra situationer kan möjligheten att arrangera företagsinkomsten lämna en möjlighet till missbruk. Det är inte möjligt att bedöma hur stor risken är.

4.1.2 Rörlighetsunderstöd

Rörlighetsunderstödet har varit en förmån som sökts och beviljats jämförelsevis lite. I januari–juni 2017 betalade arbetslöshetskassorna och Folkpensionsanstalten ut rörlighetsunderstöd till ett sammanlagt belopp av cirka 1,4 miljoner euro. De föreslagna ändringarna ökar utkomstskyddsutgifterna för staten, men ökningen bedöms inte vara betydande. Detta beror på att ändringarna bedöms gälla en relativt begränsad grupp av arbetssökande och på att ändringarna kan medföra kortare arbetslöshetsperioder.

Graderingen av rörlighetsunderstödet storlek kan öka den regionala rörligheten och beloppet av rörlighetsunderstöd som betalas. Dessutom kommer en del av dem som ansöker om understöd, till vilka understödet i nuläget betalas utan förhöjning, i fortsättningen att få understöd till ett större belopp.

Beaktandet av barnförhöjningen i rörlighetsunderstödet samt utvidgningen av rörlighetsunderstödet så att det även gäller utbildning relaterad till mottagande av arbete har samma inverkan som den graderade förhöjningen av rörlighetsunderstödet. Det kan inte utifrån statistiska uppgifter bedömas hur många av dem som i nuläget fått rörlighetsunderstöd har bott på över 200 kilometers avstånd från den mottagna arbetsplatsen eller hur många som skulle ha varit berättigade till barnförhöjning. Utifrån statistik går det inte heller att bedöma hur många av deltagarna i utbildning skulle ha varit berättigade till rörlighetsunderstöd. Antalet uppskattas dock vara litet. Det går inte heller att bedöma till vilka delar ändringarna ökar antalet personer som ansöker om rörlighetsunderstöd.

Regeringen har beslutat om intensifierad informationsförmedling om rörlighetsunderstöd. Detta kan tillsammans med de ändringar som föreslås i denna regeringsproposition öka arbetssökandenas regionala rörlighet och utbetalningen av rörlighetsunderstöd. Det är dock i praktiken omöjligt att göra en tillförlitlig bedömning av effekten i euro.

Av arbetslöshetsförmån som betalas till arbetssökande finansierar staten en del som motsvarar grunddagpenningen, med andra ord samma eurobelopp som för närvarande betalas i form av rörlighetsunderstöd. Staten finansierar också barnförhöjningarna och den s.k. förhöjningen under aktiv tid. Fastän rörlighetsunderstödet höjs på det föreslagna sättet, kan statens utgifter minska, om den regionala rörligheten ökar och leder till att arbetssökande får sysselsättning.

4.1.3 Hur studier inverkar på rätten att få arbetslöshetsförmåner

Den ändring som gäller betraktandet av studier som heltidsstudier minskar utkomstskyddsutgifterna för staten, Arbetslöshetsförsäkringsfonden och arbetslöshetskassorna i fråga om vissa sådana arbetssökande som bedriver studier som leder till yrkesinriktad grundexamen enligt lagen om yrkesutbildning eller som är i handledande utbildning för yrkesutbildning eller i utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv.

Ändringen gäller endast sådana arbetssökande som bedriver ovannämnda studier och vars studier för närvarande betraktas som deltidsstudier därför att till exempel tidigare slutförda

studier genom tillgodoräknande har dragits av den arbetsinsats som studierna kräver. Det finns inte statistisk information om de arbetssökande som uppfyller dessa kriterier och som ansöker om arbetslöshetsförmåner. Antalet uppskattas dock vara litet.

Merparten av dem som passerat läropliktsåldern och som genomför studier enligt lagen om grundläggande utbildning är invandrare. Om en invandrare uppfyller de förutsättningar för stödjande av frivilliga studier med arbetslöshetsförmån som anges i lagen om främjande av integration, torde studierna även framöver stödjas med arbetslöshetsförmån, på motsvarande sätt som i nuläget. Ändringen bedöms inte medföra ändringar i utkomstskyddsutgifterna till denna del.

4.2 Konsekvenser för myndigheterna

Den ändring som gäller företagares rätt till utkomstskydd för arbetslösa minskar arbets- och näringsbyråns uppgifter, när prövningen av om företagsverksamheten är heltidssysselsättning eller bisyssla i princip helt faller bort i fråga om företagsverksamhet som en arbetslös person inlett och som pågår högst fyra månader. Dessutom är prövningen enklare än i nuläget i fråga om företagsverksamhet som en arbetslös person inlett och som pågår över fyra månader. De nämnda effekterna uppskattas dock vara små.

Det kan vara besvärligt att för betalning av jämkad arbetslöshetsförmån utreda inkomster som fås av nystartad företagsverksamhet. Antalet arbetssökande som ansöker om jämkad arbetslöshetsförmån på basis av företagsverksamhet torde öka. Till denna medför ändringen mer arbete för arbetslöshetskassorna och Folkpensionsanstalten. Det är i och för sig inte en ny uppgift, eftersom inkomstuppgifter redan i nuläget måste utredas på motsvarande sätt, om företagsverksamhet som en arbetslös arbetssökande inleder betraktas som bisyssla.

Mildringen av kriterierna för rörlighetsunderstöd kan öka antalet arbetssökande som ansöker om rörlighetsunderstöd, vilket medför mer arbete för dem som betalar ut arbetslöshetsförmåner. Om rörlighetsunderstöd söks på basis av deltidsarbete, kan utredandet av rätten till understödet vara besvärligare än för närvarande. Å andra sidan minskar mildringen av kriterierna de negativa besluten och åtgärder som de föranleder, bland annat i samband med besvärsprocessen.

4.3 Samhälleliga konsekvenser

Den ändring som gäller företagares rätt till utkomstskydd för arbetslösa har effekter på de personer vars sysselsättning som företagare i nuläget anses vara heltidssysselsättning. Av de år 2016 givna arbetskraftspolitiska utlåtanden om företagsverksamhet som hindrade betalning av arbetslöshetsförmån gavs cirka 57 procent om män och 43 procent om kvinnor. Eftersom företagsverksamhet på heltid och ansökan om arbetslöshetsförmån under tiden för företagsverksamheten har varit något vanligare bland män än bland kvinnor, inriktas effekterna av den föreslagna ändringen de facto i större grad på män.

Könsfördelningen för dem som är heltidssysselsatta i företagsverksamhet motsvarar könsfördelningen för samtliga arbetslösa. Av alla som var arbetslösa arbetssökande år 2016 var cirka 54 procent män och cirka 47 procent kvinnor.

Av ovannämnda arbetskraftspolitiska utlåtanden om företagsverksamhet på heltid gällde cirka 20 procent personer som var yngre än 30 år, cirka 64 procent personer i åldern 30—54 år och cirka 16 procent personer som var äldre än 54 år.

Rörlighetsunderstöd betalades i januari–juni 2017 till cirka 1 280 personer. Av dem var cirka 760 män och cirka 520 kvinnor. Av mottagarna av rörlighetsunderstöd var cirka 360 yngre än 30 år, cirka 780 i åldern 30–54 år och cirka 140 äldre än 54 år. Av mottagarna av rörlighetsunderstöd var cirka 59 procent män i januari–juni 2017, medan cirka 53,8 procent av de arbetslösa arbetssökandena var män under motsvarande tidpunkt. Således har rörlighetsunderstödet riktat sig mer till män.

Andelen ungdomar (cirka 28 procent) av dem som fick rörlighetsunderstöd var större än andelen ungdomar av de arbetslösa arbetssökandena (cirka 16 procent) under motsvarande tidpunkt. På motsvarande sätt var andelen personer som var över 54 år av mottagarna av rörlighetsunderstöd mindre än deras andel av de arbetslösa arbetssökandena. Den stora andelen ungdomar av dem som fick rörlighetsunderstöd torde ha sin förklaring i att ungdomar inte nödvändigtvis har sådana band till sin bostadsort att det till exempel inte skulle vara möjligt att flytta till annan ort efter arbete.

5 Beredningen av propositionen

5.1 Beredningsskeden och beredningsmaterial

Regeringspropositionen har beretts vid arbets- och näringsministeriet.

Den ändring som gäller arbetslöshetsförmån för företagare baserar sig på utredningen av ändringsbehov i systemet med utkomstskydd för arbetslösa i gränsområdet mellan lönearbete och traditionellt företagande (Arbets- och näringsministeriets publikationer 40/2016). Utredningen gjordes av utredningspersoner som arbets- och näringsministeriet tillsatt.

I den fortsatta beredningen av ändringen avseende arbetslöshetsförmån för företagare har utöver arbets- och näringsministeriet deltagit social- och hälsovårdsministeriet, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry, Akava ry, Elinkeinoelämän keskusliitto EK, Kommunala arbetsmarknadsverket och Suomen Yrittäjät ry.

I samband med behandlingen av regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa samt 4 § i lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner (RP 94/2015 rd) gav riksdagen följande uttalande (RSv 106/2015 rd): ”Riksdagen förutsätter att det görs en utredning av hur den sociala tryggheten för dem som har atypiska anställningar och uppdrag behöver utvecklas och att förslag till ändrad lagstiftning vid behov tas fram på grundval av utredningen.”

Riksdagens arbetslivs- och jämställdhetsutskott har tagit ställning till utvecklingen av rörlighetsunderstödet när utskottet behandlade regeringspropositionen RP 209/2016 rd (AjUB 13/2016 rd).

5.2 Remissyttranden och hur de har beaktats

Utlåtanden över utkastet till proposition begärdes av närings-, trafik- och miljöcentralerna, arbets- och näringsbyråerna, arbets- och näringsförvaltningens kundservicecenter, närings-, trafik- och miljöcentralernas samt arbets- och näringsbyråernas utvecklings- och förvaltningscenter, social- och hälsovårdsministeriet, finansministeriet, undervisnings- och kulturministeriet, Finansinspektionen, Työttömyysvakuutusrahasto, Folkpensionsanstalten, Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö ry, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry, Elinkeinoelämän keskusliitto EK, Kommunala arbetsmarknadsverket, Suomen Yrittäjät ry, Finlands Kommunförbund, Finlands Arbetslösas

RP 121/2017 rd

Samarbetsorganisation – Tvy rf, Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto – SAKKI ry och Sametinget.

Av ovannämnda gavs utlåtande av Närings-, trafik- och miljöcentralen i Nyland och Närings-, trafik- och miljöcentralen i Egentliga Finland, arbets- och näringsförvaltningens kundservicecenter, åtta arbets- och näringsbyråer, social- och hälsovårdsministeriet, finansministeriet, undervisnings- och kulturministeriet, Finansinspektionen, Työttömyysvakuutusrahasto, Folkpensionsanstalten, Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö ry, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry, Elinkeinoelämän keskusliitto EK, Kommunala arbetsmarknadsverket, Finlands Kommunförbund, Finlands Arbetslösas Samarbetsorganisation – Tvy rf och Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto – SAKKI ry.

Dessutom gavs utlåtande av Suomen Journalistiliitto - Finlands Journalistförbund ry, Teollisuusliitto ry, Vates-stiftelsen och Högskoleutbildade samhällsvetare rf.

De som gav utlåtande ansåg att ändringarna till största delen var ändamålsenliga och kunde understödjas.

Flera remissinstanser framförde synpunkter på den ändring som gäller företagare i förhållande till den nuvarande startpengen. I denna proposition föreslås det inte ändringar som gäller startpeng.

Vissa remissinstanser ansåg att kriterierna för rörlighetsunderstöd bör mildras i fråga om den krävda längden på arbetsresan. Förslaget genomfördes inte i denna proposition, eftersom kriteriet i fråga om arbetsresans längd har samordnats med skyldigheten att ta emot arbete i enlighet med 2 a kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Det är ändamålsenligt att med rörlighetsunderstöd stödja mottagande av sådant arbete som den arbetssökande kan vägra ta emot utan att förlora sin rätt till arbetslöshetsförmåner.

Vissa remissinstanser ansåg att rörlighetsunderstöd även bör kunna användas med beaktande av de regionala förhållandena. Även om detta kan vara ändamålsenligt i vissa fall, är det enligt bedömning inte möjligt att genomföra förslaget på grund av det krav på jämlikhet som förutsätts i grundlagen.

I utkastet till regeringsproposition föreslogs det att rörlighetsunderstödet skulle kunna ha betalats förhöjt, om den arbetssökande tog emot arbete i ett annat landskap och kriteriet för längden på arbetsresan uppfylldes. Flera remissinstanser ansåg att den modellen inte behandlar arbetssökande jämlikt. På grund av detta har man i propositionen gått in för att föreslå att förhöjningen betalas på basis av kilometersbaserat avstånd.

Flera instanser som gav utlåtande ansåg att rörlighetsunderstöd bör kunna sökas även efter att anställningsförhållandet eller den arbetsrelaterade utbildningen börjat. Synsättet motiverades med skäl som hänför sig till lönsamhet och ändamålsenlighet. Arbetsgivaren kan till exempel förutsätta att arbetet inleds omedelbart och då finns det inte möjlighet att ansöka om rörlighetsunderstöd, eller så görs ansökan om rörlighetsunderstöd för sent på grund av ovetskap eller av misstag. Propositionen ändrades utifrån utlåtandena så att rörlighetsunderstöd inte utan särskilt vägande skäl beviljas retroaktivt för längre tid än de tre månader som föregår inlämnandet av ansökan, men att understöd kan sökas efter att anställningsförhållandet eller den arbetsrelaterade utbildningen börjat.

En del motsatte sig ändringen av definitionen av studerande på heltid på den grunden att arbetslösas möjlighet att studera utan att förlora arbetslöshetsförmånen inte bör begränsas.

Dessutom föreslogs i utlåtandena ändringar i 6 kap. i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice (916/2012), där det finns bestämmelser om stödjande av frivilliga studier med arbetslöshetsförmån. I denna regeringsproposition behandlas inte arbetslösas möjlighet att studera med arbetslöshetsförmån, utan samordnas bestämmelserna om studier som är heltidsstudier i lagstiftningen om studiestöd och i lagen om utkomstskydd för arbetslösa. På grund av detta och på grund av studiestödets förstahandsplats som stödform för försörjningen under tiden för studier gav de synpunkter som framfördes i utlåtandena inte anledning att ändra propositionen.

Utöver ovannämnda ändringar gjordes i propositionen mindre ändringar utifrån utlåtandena.

6 Samband med andra propositioner

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2018 och avses bli behandlad i samband med den.

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslag

2 kap. Allmänna arbetskraftspolitiska förutsättningar för erhållande av förmåner

1 §. Arbetslös arbetssökande. Arbetssökande som på basis av den ändring som gäller företagare har rätt till arbetslöshetsförmåner betraktas enligt förslaget som arbetslösa på det sätt som avses i paragrafen. En del av dessa arbetssökande kan de facto vara sysselsatta som företagare eller i eget arbete även på heltid. Ändringen av definitionen på arbetslös påverkar inte arbetssökandens rätt att få arbetslöshetsförmåner.

5 a §. Nystartad företagsverksamhet och sysselsättning i eget arbete. Det är en ny paragraf. Arbetssökande har enligt förslaget rätt till arbetslöshetsförmån trots företagsverksamhet och sysselsättning i eget arbete under fyra månaders tid, om verksamheten inleds under arbetslöshet. Det saknar betydelse om personen var arbetssökande vid inledandet av företagsverksamheten.

Även om heltidsstudier i regel förhindrar erhållande av arbetslöshetsförmåner, är en studerande på heltid dock arbetslös på det sätt som avses i 1 §. På grund av detta kan 5 a § tillämpas även när företagsverksamheten inletts under studier eller till exempel som en del av studierna.

Bestämmelsen ska tillämpas endast när sysselsättningen varar över två veckor utan avbrott. Om sysselsättningsperioden är högst två veckor, bevarar den arbetssökande sin rätt till arbetslöshetsförmåner med stöd av nuvarande 5 § 1 mom.

Bestämmelsen tillämpas både på arbetssökande som ansöker om arbetslöshetsdagpenning och på arbetssökande som ansöker om arbetsmarknadsstöd. Eftersom bestämmelsen syftar till att stödja långvarig sysselsättning som företagare, tillämpas bestämmelsen på nytt först efter att den arbetssökande efter tidsfristen på fyra månader på nytt har uppfyllt arbetsvillkoret, som är en förutsättning för arbetslöshetsdagpenning för löntagare eller företagare, och maximitiden för arbetslöshetsdagpenning börjar räknas från början.

Tidsfristen på fyra månader börjar löpa när en sysselsättningsperiod som varar över två veckor inleds. Det kan inte göras avbrott i tidsfristen. Om företagsverksamheten avslutas före

RP 121/2017 rd

utgången av tidsfristen på fyra månader, tillämpas 1 mom. under den kvarstående delen av tidsfristen också på ny företagsverksamhet.

Självrisktiden för arbetslöshetsdagpenning enligt 5 kap. 13 § och självrisktiden för arbetsmarknadsstöd enligt 7 kap. 10 § minskar och förhindrar betalning av arbetslöshetsförmån under sådan tid som avses i 2 kap. 5 a §.

Tid under vilken den arbetssökande får arbetslöshetsförmån med stöd av 2 kap. 5 a §, räknas, när övriga kriterier uppfylls, in i skyldigheten att vara i arbete enligt 2 a kap. 14 § samt i påföljden för unga som saknar utbildning enligt 2 kap. Arbets- och näringsbyrån ska i dessa situationer bedöma huruvida sysselsättningen som företagare eller i eget arbete utgör heltidssysselsättning, även om det inte annars skulle bedömas om det är fråga om heltidssysselsättning eller bisyssla. Vid behov bedöms det om sysselsättningen är heltidssysselsättning eller utgör bisyssla i samband med beviljande av lönesubvention samt när det bedöms om de kriterier som anges i lagen om alterneringsledighet (1305/2002) uppfylls.

Den arbetssökande ska på motsvarande sätt som i nuläget underrätta arbets- och näringsbyrån om inledande av företagsverksamhet som varar över två veckor. Anmälningsskyldigheten baserar sig på 11 kap. 2 §. Enligt förslaget ger arbets- och näringsbyrån med stöd av 11 kap. 4 § ett bindande arbetskraftspolitiskt utlåtande till den som betalar ut arbetslöshetsförmånen antingen om att arbetslöshetsförmån kan betalas till den arbetssökande med stöd av föreslagna 2 kap. 5 a §, eller på motsvarande sätt som i nuläget ett utlåtande om huruvida företagsverksamheten är heltidssysselsättning eller bisyssla. Det föreslås inte ändringar i 11 kap. 2 och 4 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

Utifrån den arbetssökandes meddelande har arbets- och näringsbyrån möjlighet att bedöma om det är ändamålsenligt att erbjuda arbetssökanden tjänster som stöder inledande av företagsverksamhet och informera arbetssökanden om tjänster som står till buds.

10 §. Studier. 2 mom. 2 och 4 punkten i paragrafen är nya. De motsvarar de ändringar som görs i lagstiftningen om studiestöd i samband med yrkesutbildningsreformen. Studiestödet kvarstår som stödformen i första hand för försörjningen under tiden för heltidsstudier.

2 mom. 3, 5 och 6 punkten i paragrafen motsvarar till sitt sakinhåll nuvarande 2–4 punkten.

13 §. Rätt till arbetslöshetsförmån för unga personer som saknar utbildning som ger yrkesfärdigheter. I 1 mom. i paragrafen görs tekniska ändringar som beror på att 10 § ändras.

2 a kap. Förfaranden som är arbetskraftspolitiskt klandervärda

12 b §. Avvikande tillämpning av denna lag på arbetsprövning. I paragrafen hänvisas till 11 §, 12 § 2 och 3 mom. och 12 a § 1 mom. ”i denna lag”. Numreringen av paragraferna i lagen om utkomstskydd för arbetslösa löper dock separat för varje kapitel. Enligt förslaget stryks ur paragrafen de felaktiga orden ”i denna lag” och då avser hänvisningen de bestämmelser i 2 a kap. som avses i paragrafen.

8 kap. Rörlighetsunderstöd

1 §. Rätt till rörlighetsunderstöd. Enligt föreslagna 1 mom. kan rörlighetsunderstöd beviljas också för sådant deltidsarbete där arbetstiden understiger 18 timmar. Förutsättningen är, på motsvarande sätt som i nuläget, att arbetet utförs i arbetsavtals- eller tjänsteförhållande.

RP 121/2017 rd

Bestämmelsens ordalydelse om arbete som utförs i anställningsförhållande hänvisar till att arbete faktiskt utförs. När det gäller till exempel s.k. nollavtal eller motsvarande arrangemang ska arbete som faktiskt står till buds och som det finns besked om vid beviljande av rörlighetsunderstöd uppfylla bland annat kriterierna för arbetets varaktighet, enbart ett befintligt anställningsförhållande är inte tillräckligt för att uppfylla kriterierna för rörlighetsunderstöd.

Med avvikelse från nuläget kan rörlighetsunderstöd också beviljas på basis av deltagande i sådan utbildning som är en förutsättning för att få anställning. Av central betydelse är att utbildningen uttryckligen är relaterad till tillsättandet av ett visst jobb. Understödet beviljas inte för allmän utbildning som ger yrkesfärdigheter.

Rörlighetsunderstöd kan enligt förslaget beviljas antingen från början av den utbildning som är en förutsättning för jobbet eller från början av anställningsförhållandet.

2 mom. i paragrafen motsvarar i fråga om villkoret för arbetsresans längd den nuvarande sista meningen i 1 mom. Dessutom förtydligas bestämmelsen genom att flyttning till annan ort nämns. Flyttningen ska ha samband med påbörjande av arbete eller därmed relaterad utbildning.

Paragrafens 3 mom. motsvarar nuvarande 2 mom.

Bestämmelser om ansökan om rörlighetsunderstöd ska enligt förslaget inte längre finnas i 8 kap. På ansökan om rörlighetsunderstöd tillämpas i enlighet med 5 § vad som i 11 kap. 1 § föreskrivs om ansökan om arbetslöshetsförmåner. Det blir möjligt att, på ett sätt som avviker från nuläget, kunna ansöka om rörlighetsunderstöd även retroaktivt efter att anställningsförhållandet inletts. Oberoende av en eventuell preskription av ansökan löper maximitiden för rörlighetsunderstödet på det sätt som avses i 3 §.

2 §. Rörlighetsunderstödet belopp. Utgångspunkten är att det på motsvarande sätt som i nuläget ska betalas 32,40 euro per dag (2017) i rörlighetsunderstöd. Om den arbetssökande har minderåriga barn som ska försörjas, betalas rörlighetsunderstödet förhöjt med barnförhöjning. I barnförhöjning betalas 5,23 euro per dag för ett barn, sammanlagt 7,68 euro per dag för två barn och sammanlagt 9,90 euro per dag för tre eller fler barn. Om den arbetssökande har rätt till jämkad arbetslöshetsförmån och barnförhöjning, kan barnförhöjning utöver detta betalas även till rörlighetsunderstödet.

I 2 mom. i paragrafen finns bestämmelser om hur långa arbetsresor påverkar kostnadsersättningens belopp. Förhöjningsdelen uppgår till 4,74 euro per dag. Rörlighetsunderstödet betalas förhöjt, om arbetsplatsen ligger eller den arbetsrelaterade utbildningen ordnas på över 200 kilometers avstånd från den tidigare bostaden. Eftersom förhöjningsdelen förutsätter en arbetsresa som överstiger 200 kilometer i en riktning, kommer förhöjningsdelen sannolikt att betalas i situationer där personen flyttar till annan ort. Arbetsresans längd bedöms utifrån rutter som är avsedda för allmän trafik.

Rätten till förhöjningsdel som avses i 2 mom. avgörs när den arbetsrelaterade utbildningen börjar, om rörlighetsunderstödet beviljas på basis av utbildning eller när anställningsförhållandet inleds, om understödet beviljas på basis av anställningsförhållande.

Om understödet på basis av deltagande i utbildning har beviljats förhöjt i enlighet med 2 mom., betalas förhöjningsdelen inte efter att utbildningen avslutats, om personen inte längre uppfyller kriterierna för förhöjningsdelen. Kriterierna uppfylls till exempel i en situation där

personen när utbildningen börjat har flyttat till över 200 kilometers avstånd från sin tidigare bostad och fortfarande bor på den nya orten när arbetet börjar.

3 §. Rörlighetsunderstödet varaktighet. Enligt förslaget betalas rörlighetsunderstöd på motsvarande sätt som för närvarande i 30, 45 eller 60 dagars tid räknat från anställningsförhållandets början, och för högst fem dagar per kalendervecka. Om rörlighetsunderstöd betalas under tiden för arbetsrelaterad utbildning, börjar maximitiden räknas när utbildningen börjar och fortsätter i fråga om den återstående tiden när arbetet börjat.

Avbrytande av utbildningen eller upphörande av anställningsförhållandet skulle enligt 2 mom. i regel leda till att även betalningen av rörlighetsunderstöd upphör. Betalningen av rörlighetsunderstöd kan dock fortsättas enligt 3 mom., om utbildningen avbryts i förtid, men det arbete som utbildningen är relaterad till börjar utan dröjsmål efter avbrytandet. Det föreskrivs inte om någon tidsfrist, men utbildningen ska ha ett tydligt samband med inledandet av arbetet. I dessa situationer betalas rörlighetsunderstöd när andra kriterier, till exempel kriterierna enligt 4 § uppfylls, även för tiden mellan avslutandet av utbildningen och inledandet av arbetet.

4 §. Begränsningar som gäller rörlighetsunderstöd. En arbetssökande kan ta emot flera deltidsanställningar och kriterierna för rörlighetsunderstöd kan uppfyllas på basis av flera anställningsförhållanden. Enligt 1 mom. i paragrafen betalas rörlighetsunderstöd endast på basis av ett arbete eller en därmed relaterad utbildning.

Deltidsarbete utförs inte nödvändigtvis fem dagar i veckan. För att rörlighetsunderstödet inte ska leda till överkompensering för kostnaderna för arbetsresor i samband med deltidsarbete med liten arbetstid, betalas rörlighetsunderstöd under tiden för deltidsarbete endast för faktiska arbetsdagar. Den dagliga arbetstiden saknar betydelse.

3 mom. i paragrafen motsvarar annars den sista meningen i nuvarande 2 § 2 mom., men bestämmelsen kompletteras med ett omnämmande av att arbetet och löneutbetalningen avbryts av en orsak som beror på den arbetssökande. En orsak som beror på den arbetssökande kan till exempel vara arbetsledighet utan lön som den arbetssökande själv ansökt om eller en långvarig sjukdom. Bestämmelsen ska tillämpas oberoende av om det skäl som beror på den arbetssökande är klandervärt enligt en arbetskraftspolitisk bedömning eller inte. De dagar för vilka rörlighetsunderstöd inte betalas på grund av de begränsningar som anges i 3 mom. minskar den kalenderveckovisa maximala tiden för betalning av rörlighetsunderstöd.

6 §. Avvikande tillämpning av denna lag på rörlighetsunderstöd. Det är en ny paragraf, men till innehållet motsvarar den huvudsakligen nuvarande 3 §. Bestämmelsen förtydligas dock genom att det nämns att på rörlighetsunderstöd tillämpas i regel de bestämmelser om arbetslöshetsförmån som finns annanstans i lagen. För tydlighetens skull nämns i bestämmelsen också att bestämmelserna i 4 kap om jämkad arbetslöshetsförmån inte tillämpas på rörlighetsunderstöd. Dessutom hänvisas det i bestämmelsen till 11 kap. 9 a §, enligt vilken paragraf barnförhöjningen i vissa fall betalas till Folkpensionsanstalten.

14 kap. Särskilda bestämmelser

3 d §. Övriga bestämmelser om finansieringen. Till 1 mom. i paragrafen fogas för tydlighetens skull ett omnämmande av att förhöjningsdelarna till rörlighetsunderstödet finansieras av statens medel.

Ikraftträdande. Ändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2018.

Föreslagna 2 kap. 5 a § tillämpas, om företagsverksamheten eller sysselsättningen i eget arbete börjar efter att lagen trätt i kraft, dvs. tidigast den 1 januari 2018. Om företagsverksamheten eller det egna arbetet bedrivits tidigare, förutsätts att verksamheten eller personens arbete har upphört på ett sätt som avses i 2 kap. 6—9 § och verksamheten börjar på nytt efter lagens ikraftträdande. Om detta föreskrivs i 2 mom. i övergångsbestämmelsen.

Om den arbetssökandes studier har börjat innan lagen trätt i kraft och studierna har betraktats som bisyssla, bevarar den arbetssökande sin rätt till arbetslöshetsförmåner trots den föreslagna ändringen, när övriga förutsättningar uppfylls.

Bestämmelserna om rörlighetsunderstöd i föreslagna 8 kap. tillämpas, om arbetet eller den därmed relaterade utbildningen börjar efter att lagen trätt i kraft. Om utbildningen börjar före ikraftträdandet av lagen och arbetet efter ikraftträdandet, kan föreslagna 8 kap. tillämpas från arbetets början, när övriga förutsättningar uppfylls. Med arbetets början avses i övergångsbestämmelsen den tidpunkt då personen faktiskt börjar arbeta. Som faktiskt inledande av arbetet betraktas även till exempel ledighet som beror på arbetstidssystemet och som antecknats i arbetsskiftförteckningen.

2 Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2018.

3 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Av de grundläggande fri- och rättigheter som tillförsäkras i grundlagen har propositionen särskilt samband med skyddet för den grundläggande försörjningen samt det offentliga skyddet för främja sysselsättning.

Enligt 18 § 1 mom. i grundlagen har var och en rätt att skaffa sig sin försörjning genom arbete, yrke eller näring som han eller hon valt fritt. Enligt 2 mom. i bestämmelsen ska det allmänna främja sysselsättningen och verka för att alla tillförsäkras rätt till arbete.

Nuförtiden kan arbetet i ökande grad utgöras av arbete som inte utförs i ett arbetsavtals- eller tjänsteförhållande. Ändringen av utkomstskyddet för företagare tryggar personens försörjning i början av företagsverksamhet och främjar sysselsättningen i de situationer där det inte nödvändigtvis finns arbete som utförs i arbetsavtals- eller tjänsteförhållande. Genom att underlätta ordnandet av försörjningen i början av företagsverksamheten stöder den föreslagna ändringen också arbetssökandenas rätt att välja att starta företagsverksamhet i stället för arbete som utförs i anställningsförhållande.

Bestämmelser om rörelsefrihet finns i 9 § i grundlagen. Finska medborgare samt utlänningar som lagligen vistas i landet har rätt att röra sig fritt inom landet och att där välja bostadsort. De ändringar som har samband med rörlighetsunderstödet bidrar till förverkligandet av denna frihet genom att de främjar att arbetssökande sysselsätts på en ny ort. Rörlighetsunderstödet kommer att bättre än i nuläget kunna användas också för att täcka de kostnader som föranleds av flyttningen till den ort där arbetsplatsen finns. Rörlighetsunderstödet ska också stödja det allmännas skyldighet enligt 18 § 2 mom. i grundlagen att främja sysselsättningen och verka för att alla tillförsäkras rätt till arbete.

Enligt 19 § 1 och 2 mom. i grundlagen har alla rätt till oundgänglig försörjning och omsorg. Genom lag ska var och en garanteras rätt att få sin grundläggande försörjning tryggad bland annat vid arbetslöshet. Ändringen av definitionen på heltidsstudier kan innebära att arbetssökande på grund av studier inte längre har rätt till arbetslöshetsförmåner, utan bör

RP 121/2017 rd

ansöka om studiestöd för att trygga försörjningen under tiden för studierna. Den arbetssökande har dock rätt till arbetslöshetsförmåner, om han eller hon uppfyller de förutsättningar för frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån som anges i 6 kap. i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagservice.

Grundlagsutskottet har ansett att de socialskyddssystem som tryggar den grundläggande försörjningen ska göras så heltäckande att inga grupper ställs utanför systemen. Systemen behöver enligt utskottet dock inte omfatta dem som enligt en helhetsbedömning genom de lagstadgade systemen för utkomstskyddet och deras situation i övrigt har förutsättningar att försörja sig, fast deras normala utkomstmöjligheter har försämrats till exempel på grund av arbetslöshet (GrUU 16/1996 rd och GrUU 17/1996 rd). Dessutom är grundlagsutskottets etablerade betraktelsesätt att det är möjligt att allas försörjning under arbetslöshet inte kan tryggas på samma sätt. Men segregationen måste dock anses godtagbar med hänsyn till de grundläggande fri- och rättigheterna (GrUU 27/2009 rd).

Definitionen på studerande på heltid ska vara enhetlig med ändringarna i lagstiftningen om studiestöd. I praktiken innebär detta att om personen efter de föreslagna ändringarna inte har rätt till arbetslöshetsförmåner, har personen rätt till studiestöd. Studiestödet kan anses vara en förstahandsförmån för att trygga försörjningen under heltidsstudier i förhållande till arbetslöshetsförmån. Med beaktande av grundlagsutskottets ovannämnda utlåtanden kan den ändring som föreslås i definitionen på heltidsstuderande inte anses strida mot grundlagen.

Regeringen anser att det i propositionen inte föreslås sådana ändringar som skulle medföra att den inte kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa

I enlighet med riksdagens beslut ändras i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) det inledande stycket i 2 kap. 1 § 2 mom., 10 § 2 mom. 2—4 punkten, 13 § 1 mom. och 2 mom. 2 och 3 punkten, 2 a kap. 12 b §, 8 kap. 1—3 § samt 14 kap. 3 d § 1 mom., sådana de lyder, det inledande stycket i 2 kap. 1 § 2 mom., 2 a kap. 12 b §, 8 kap. 1—3 § och 14 kap. 3 d § 1 mom. i lag 1457/2016, 2 kap. 10 § 2 mom. 2 och 4 punkten samt 13 § 1 mom. i lag 1001/2012, 10 § 2 mom. 3 punkten i lag 790/2014 och 13 § 2 mom. 2 och 3 punkten i lag 1374/2014, samt fogas till 2 kap. en ny 5 a §, till 2 kap. 10 § 2 mom., sådant det lyder i lagarna 1001/2012 och 790/2014, nya 5 och 6 punkter samt till 8 kap. en ny 4 § i stället för den 4 § som upphävts genom lag 1001/2012 och en ny 5 § i stället för den 5 § som upphävts genom lag 313/2010 som följer:

2 kap.

Allmänna arbetskraftspolitiska förutsättningar för erhållande av förmåner

1 §

Arbetslös arbetsökande

Som arbetslös betraktas den som inte står i anställningsförhållande eller är sysselsatt på heltid som företagare eller i eget arbete mer än två veckor utan avbrott. Som arbetslös betraktas dessutom den som trots företagsverksamhet eller eget arbete har rätt till arbetslöshetsförmåner med stöd av 2 kap. 5 a §, den som avses i 4 kap. 1 och 1 a § och är permitterad på heltid samt den för vilken utförandet av arbetet och löneutbetalningen har avbrutits av en med permittering jämförbar orsak. Som arbetslös betraktas också den som är arbetsledig och själv har ansökt om ledighet, om

5 a §

Nystartad företagsverksamhet och sysselsättning i eget arbete

På den arbetsökandes rätt att få arbetslöshetsförmåner tillämpas under fyra månader från inledandet av verksamheten inte vad som i 5 § 1 mom. föreskrivs om sysselsättning som företagare eller i eget arbete längre än två veckor. Förutsättningen för att bestämmelsen inte ska tillämpas är att personen har inlett företagsverksamheten eller sysselsättningen i eget arbete som arbetslös.

Det som föreskrivs i 1 mom. tillämpas på nytt, när personen efter början av den tidsfrist som avses i 1 mom. har uppfyllt arbetsvillkoret för arbetslöshetsdagpenning och maximitiden för arbetslöshetsdagpenning börjar löpa från början.

10 §

Studier

Som heltidsstudier betraktas

2) sådana studier enligt lagen om yrkesutbildning som syftar till avläggande av en yrkesinriktad grundexamen eller en del av en sådan examen, eller till genomförande av handledande utbildning för yrkesutbildning eller utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv,

3) gymnasiestudier när deras omfattning enligt lärokursen är sammanlagt minst 75 kurser; gymnasiestudier som ordnas i internat betraktas dock alltid som heltidsstudier,

4) sådana studier enligt lagen om grundläggande utbildning (628/1998) som ordnats för personer som passerat läropliktsåldern och vars omfattning är minst 22 kurser per läsår,

5) andra studier som ger yrkesfärdigheter än de som avses i 1—4 punkten och vars omfattning enligt studieplanen i genomsnitt är minst fem studiepoäng, tre studieveckor eller 4,5 kompetenspoäng per studiemånad,

6) andra studier än de som avses i 1—5 punkten och vars omfattning enligt undervisningsprogrammet är i genomsnitt minst 25 veckotimmar.

13 §

Rätt till arbetslöshetsförmån för unga personer som saknar utbildning som ger yrkesfärdigheter

En ung person under 25 år, som efter grundskolan eller gymnasiet inte har genomgått någon utbildning som leder till examen och som ger yrkesfärdigheter (*ung person som saknar utbildning*), ska i föregående ansökningsförfarande som gäller de studier som börjar på höstterminen ha sökt till minst två studieplatser där han eller hon uppfyller kriterierna för antagning som studerande. Studierna kan omfatta utbildning som leder till examen och ger yrkesfärdigheter, eller när det gäller en person som endast slutfört grundskolans lärokurs, vara sådana gymnasiestudier som avses i 10 § 2 mom. 3 punkten. Skyldigheten att söka till en utbildning kan inte uppfyllas genom att söka till en arbetskraftsutbildning. Höstterminen anses börja den 1 september.

En ung person som saknar utbildning har inte rätt till arbetslöshetsförmån på grundval av arbetslöshet

2) från och med den tidpunkt då den unga personen utan giltig orsak låter bli att inleda en sådan utbildning efter grundskolan eller gymnasiet som leder till examen och ger yrkesfärdigheter eller gymnasiestudier som avses i 10 § 2 mom. 3 punkten, om utbildningen eller studierna börjar vid en annan tidpunkt än höstterminen,

3) från och med den tidpunkt då den unga personen utan giltig orsak avbryter en utbildning efter grundskolan eller gymnasiet som leder till examen och ger yrkesfärdigheter, gymnasiestudier som avses i 10 § 2 mom. 3 punkten eller motsvarande studier utomlands.

2 a kap.

Förfaranden som är arbetskraftspolitiskt klandervärda

12 b §

Avvikande tillämpning av denna lag på arbetsprövning

RP 121/2017 rd

Bestämmelserna i 11 §, 12 § 2 och 3 mom. och 12 a § 1 mom. i detta kapitel tillämpas inte på sådan arbetsprövning för bedömning av lämplighet som avses i 4 kap. 5 § 1 mom. 3 punkten i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagservice.

8 kap.

Stödjande av regional rörlighet

1 §

Rätt till rörlighetsunderstöd

Den som är berättigad till arbetslöshetsförmåner och som tar emot arbete i ett anställningsförhållande för minst två månader eller inleder en minst två månader lång utbildning relaterad till arbete i ett anställningsförhållande, beviljas rörlighetsunderstöd. Om rörlighetsunderstöd beviljats på grundval av arbetsrelaterad utbildning, beviljas understöd inte på grundval av mottagande av arbete.

För att rörlighetsunderstöd ska beviljas krävs det dessutom att de dagliga resorna till arbetet eller utbildningen när arbetet eller utbildningen inleds överstiger i genomsnitt tre timmar vid heltidsarbete och i genomsnitt två timmar vid deltidarbete eller att personen flyttar från motsvarande avstånd på grund av arbete eller arbetsrelaterad utbildning.

Som berättigad till arbetslöshetsförmåner betraktas den som får arbetslöshetsförmån eller till vilken det av orsaker som nämns i 10 kap. 2 § 3 mom. inte betalas arbetslöshetsförmån.

2 §

Rörlighetsunderstödet belopp

Rörlighetsunderstödet är lika stort som grunddagpenningen enligt 6 kap. 1 § 1 mom. Vad som i 6 kap. 6 § föreskrivs om den barnförhöjning som betalas till mottagare av arbetslöshetspenning tillämpas även när det gäller mottagare av rörlighetsunderstöd.

Rörlighetsunderstödet betalas förhöjt på det sätt som avses i 6 kap. 1 § 2 mom., om arbetsplatsen eller platsen där utbildningen ordnas är belägen på över 200 kilometers avstånd från personens faktiska bostad eller den faktiska bostaden före flyttningen på grund av arbetet eller den därmed relaterade utbildningen.

Rätten till förhöjning som avses i 1 och 2 mom. avgörs enligt tidpunkten då arbetet eller den därmed relaterade utbildningen börjar.

Om stödmottagaren beviljas förhöjt rörlighetsunderstöd på grundval av arbetsrelaterad utbildning i enlighet med 2 mom., fortsätter rörlighetsunderstödet att betalas som förhöjt efter det att utbildningen slutförts endast om stödmottagaren fortfarande uppfyller de förutsättningar som anges i 2 mom.

3 §

Rörlighetsunderstödet varaktighet

Trots vad som föreskrivs i 3 kap. 2 § betalas rörlighetsunderstöd för högst fem dagar i kalenderveckan

1) under 30 dagar från det att arbetet eller utbildningen inleddes, när personen tar emot arbete som varar i minst två månader eller påbörjar utbildning relaterad till sådant arbete,

2) under 45 dagar från det att arbetet eller utbildningen inleddes, när personen tar emot arbete som varar i minst tre månader eller påbörjar utbildning relaterad till sådant arbete,

3) under 60 dagar från det att arbetet eller utbildningen inleddes, när personen tar emot arbete som varar i minst fyra månader eller påbörjar utbildning relaterad till sådant arbete.

Rörlighetsunderstöd betalas högst tills anställningsförhållandet upphör eller den arbetsrelaterade utbildningen avbryts.

Om personen beviljas rörlighetsunderstöd på basis av arbetsrelaterad utbildning, fortsätter betalningen av understödet efter det att utbildningen slutförts, om personen sysselsätts. Dessutom krävs att de i 1 § 2 mom. föreskrivna förutsättningar som gäller resan till arbetet eller flyttning uppfylls även under anställningsförhållandet.

4 §

Begränsningar som gäller rörlighetsunderstöd

Rörlighetsunderstöd betalas samtidigt endast på grundval av ett och samma anställningsförhållande och därmed relaterad utbildning.

Vid deltidarbete betalas rörlighetsunderstöd endast för de dagar då den arbetssökande faktiskt har arbetat.

Rörlighetsunderstöd betalas inte för den tid utförandet av arbetet och löneutbetalningen har avbrutits på grund av permittering eller av en orsak som jämföras med permittering eller av en orsak som beror på personen själv. Dessa dagar räknas dock in i det i 3 § 1 mom. avsedda maximala antalet dagar per kalendervecka för vilka rörlighetsunderstöd betalas.

5 §

Avvikande tillämpning av denna lag på rörlighetsunderstöd

Om inte något annat föreskrivs i detta kapitel, tillämpas på rörlighetsunderstöd vad som i denna lag föreskrivs om arbetslöshetsförmån och vad som i 11 kap. 9 a § föreskrivs om barnförhöjning. Rörlighetsunderstöd betalas dock trots vad som föreskrivs i 1 kap. 8 a § 1 mom., 2 och 2 a kap., 3 kap. 1 § 3 mom. och 4 § 1 mom.

På rörlighetsunderstödet tillämpas inte vad som i 4 kap. föreskrivs om jämkad arbetslöshetsförmån, vad som i 7 och 8 § i det kapitlet föreskrivs om minskning av arbetslöshetsförmånerna med sociala förmåner eller vad som i 10 kap. 2 § 2 mom. föreskrivs om sysselsättning på heltid i över två veckor.

14 kap.

Särskilda bestämmelser

3 d §

Övriga bestämmelser om finansieringen

Det rörlighetsunderstöd och de därtill hörande förhöjningsdelar som avses i 8 kap. i denna lag samt de kostnadsersättningar som avses i 10 kap. 6 § i denna lag och i 9 kap. 1 § i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice finansieras med statsmedel.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lagens 2 kap. 5 a § tillämpas på sådan företagsverksamhet och sysselsättning i eget arbete som inleds efter att denna lag trätt i kraft.

RP 121/2017 rd

På en arbetssökandes studier som inletts innan denna lag trätt i kraft och på en persons förfarande enligt 2 kap. 13 § före ikraftträdandet av denna lag tillämpas 2 kap. 10 § 2 mom. och 13 §, sådana de lydde vid ikraftträdandet.

Lagens 8 kap. tillämpas på arbete som inleds efter ikraftträdandet av denna lag och på arbetsrelaterad utbildning som inleds efter ikraftträdandet av denna lag.

Helsingfors den 19 september 2017

Statsminister

Juha Sipilä

Arbetsminister Jari Lindström

Lag

om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa

I enlighet med riksdagens beslut ändras i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) det inledande stycket i 2 kap. 1 § 2 mom., 10 § 2 mom. 2—4 punkten, 13 § 1 mom. och 2 mom. 2 och 3 punkten, 2 a kap. 12 b §, 8 kap. 1—3 § samt 14 kap. 3 d § i mom., sådana de lyder, det inledande stycket i 2 kap. 1 § 2 mom., 10 § 2 mom. 2 och 4 punkten samt 13 § 1 mom. i lag 1001/2012, 10 § 2 mom. 3 punkten i lag 790/2014, 13 § 2 mom. 2 och 3 punkten i lag 1374/2014 samt 2 a kap. 12 b §, 8 kap. 1—3 § och 14 kap. 3 d § 1 mom. i lag 1457/2016, och fogas till 2 kap. en ny 5 a §, till 10 § 2 mom., sådant det lyder i lagarna 1001/2012 och 790/2012, nya 5 och 6 punkter, samt till 8 kap. en ny 4 § i stället för den 4 § som upphävts genom lag 1001/2012 och en ny 5 § i stället för den 5 § som upphävts genom lag 313/2010 som följer:

Gällande lydelse

2 kap.

**Allmänna arbetskraftspolitiska
förutsättningar för erhållande av
förmåner**

1 §

Arbetslös arbetssökande

Som arbetslös betraktas den som inte står i anställningsförhållande eller är sysselsatt på heltid som företagare eller i eget arbete längre än två veckor utan avbrott. Som arbetslös betraktas dessutom en person som avses i 4 kap. 1 och 1 a § och är permitterad på heltid samt en person för vilken utförandet av arbetet och löneutbetalningen har avbrutits av en med permittering jämförbar orsak. Som arbetslös betraktas också den som är arbetsledig och själv har ansökt om ledighet, om

Föreslagen lydelse

2 kap.

**Allmänna arbetskraftspolitiska
förutsättningar för erhållande av
förmåner**

1 §

Arbetslös arbetssökande

Som arbetslös betraktas den som inte står i anställningsförhållande eller är sysselsatt på heltid som företagare eller i eget arbete mer än två veckor utan avbrott. Som arbetslös betraktas dessutom *den som trots företagsverksamhet eller eget arbete har rätt till arbetslöshetsförmåner med stöd av 2 kap. 5 a §*, den som avses i 4 kap. 1 och 1 a § och är permitterad på heltid samt den för vilken utförandet av arbetet och löneutbetalningen har avbrutits av en med permittering jämförbar orsak. Som arbetslös betraktas också den som är arbetsledig och själv har ansökt om ledighet, om

5 a §

Nystartad företagsverksamhet och

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

sysselsätt-ning i eget arbete

På den arbetssökandes rätt att få arbetslöshetsförmåner tillämpas under fyra månader från inledandet av verksamheten inte vad som i 5 § 1 mom. föreskrivs om sysselsättning som företagare eller i eget arbete längre tid än två veckor. Det förutsätts att personen har inlett företagsverksamheten eller sysselsättningen i eget arbete som arbetslös.

Det som föreskrivs i 1 mom. tillämpas på nytt, när personen efter början av den tidsfrist som avses i 1 mom. har uppfyllt arbetsvillkoret för arbetslöshetsdagpenning och maximitiden för arbetslöshetsdagpenning börjar räknas från början.

10 §

Studier

10 §

Studier

Som heltidsstudier betraktas

1) studier där målsättningen är att avlägga yrkeshögskoleexamen, högre yrkeshögskoleexamen eller lägre eller högre högskoleexamen vid universitet,

2) gymnasiestudier när deras omfattning enligt lärokursen är sammanlagt minst 75 kurser; gymnasiestudier som ordnas i internat betraktas dock alltid som heltidsstudier,

3) andra studier än de som avses i 1 och 2 punkten, vars omfattning enligt studieplanen i genomsnitt är minst fem studiepoäng, tre studieveckor eller 4,5 kompetenspoäng per studiemånad, och

4) andra studier än de som avses i 1—3 punkten, vars omfattning enligt undervisningsprogrammet är i genomsnitt minst 25 veckotimmar.

Som heltidsstudier betraktas

2) sådana studier enligt lagen om yrkesutbildning som syftar till avläggande av en yrkesinriktad grundexamen eller en del av en sådan examen, genomförande av handledande utbildning för yrkesutbildning eller utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv,

3) gymnasiestudier när deras omfattning enligt lärokursen är sammanlagt minst 75 kurser; gymnasiestudier som ordnas i internat betraktas dock alltid som heltidsstudier,

4) sådana studier enligt lagen om grundläggande utbildning som ordnats för personer som passerat läropliktsåldern vars omfattning är minst 22 kurser per läsår,

5) andra studier än studier som ger yrkesfärdigheter som avses i 1—4 punkten, vars omfattning enligt studieplanen i genomsnitt är minst fem studiepoäng, tre studieveckor eller 4,5 kompetenspoäng per studiemånad, och

6) andra studier än de som avses i 1—5 punkten, vars omfattning enligt undervisningsprogrammet är i genomsnitt minst 25 veckotimmar.

RP 121/2017 rd

Gällande lydelse

13 §

Rätt till arbetslöshetsförmån för unga personer som saknar utbildning som ger yrkesfärdigheter

En ung person under 25 år, som efter grundskolan eller gymnasiet inte har genomgått någon utbildning som leder till examen och som ger yrkesfärdigheter (*ung person som saknar utbildning*), ska i föregående ansökningsförfarande som gäller de studier som börjar på höstterminen ha sökt till minst två studieplatser i fråga om vilka han eller hon uppfyller kriterierna för antagning som studerande. Studierna kan omfatta utbildning som leder till examen och ger yrkesfärdigheter, eller sådana gymnasiestudier som avses i 10 § 2 mom. 2 punkten i fråga om en person som endast slutfört grundskolans lärokurs. Skyldigheten att söka till en utbildning kan inte uppfyllas genom att söka till en arbetskraftsutbildning. Höstterminen anses börja den 1 september.

En ung person som saknar utbildning har inte rätt till arbetslöshetsförmån på grundval av arbetslöshet

2) från och med den tidpunkt då den unga personen utan giltig orsak låter bli att inleda en sådan utbildning efter grundskolan eller gymnasiet som leder till examen och ger yrkesfärdigheter eller gymnasiestudier som avses i 10 § 2 mom. 2 punkten, om utbildningen eller studierna börjar vid en annan tidpunkt än höstterminen,

3) från och med den tidpunkt då den unga personen utan giltig orsak avbryter en utbildning efter grundskolan eller gymnasiet som leder till examen och ger yrkesfärdigheter, gymnasiestudier som avses i 10 § 2 mom. 2 punkten eller motsvarande studier utomlands.

2 a kap

Förfaranden som är arbetskraftspolitiskt klandervärda

Föreslagen lydelse

13 §

Rätt till arbetslöshetsförmån för unga personer som saknar utbildning som ger yrkesfärdigheter

En ung person under 25 år, som efter grundskolan eller gymnasiet inte har genomgått någon utbildning som leder till examen och som ger yrkesfärdigheter (*ung person som saknar utbildning*), ska i föregående ansökningsförfarande som gäller de studier som börjar på höstterminen ha sökt till minst två studieplatser i fråga om vilka han eller hon uppfyller kriterierna för antagning som studerande. Studierna kan omfatta utbildning som leder till examen och ger yrkesfärdigheter, eller sådana gymnasiestudier som avses i 10 § 2 mom. 3 punkten i fråga om en person som endast slutfört grundskolans lärokurs. Skyldigheten att söka till en utbildning kan inte uppfyllas genom att söka till en arbetskraftsutbildning. Höstterminen anses börja den 1 september.

En ung person som saknar utbildning har inte rätt till arbetslöshetsförmån på grundval av arbetslöshet

2) från och med den tidpunkt då den unga personen utan giltig orsak låter bli att inleda en sådan utbildning efter grundskolan eller gymnasiet som leder till examen och ger yrkesfärdigheter eller gymnasiestudier som avses i 10 § 2 mom. 3 punkten, om utbildningen eller studierna börjar vid en annan tidpunkt än höstterminen,

3) från och med den tidpunkt då den unga personen utan giltig orsak avbryter en utbildning efter grundskolan eller gymnasiet som leder till examen och ger yrkesfärdigheter, gymnasiestudier som avses i 10 § 2 mom. 3 punkten eller motsvarande studier utomlands.

2 a kap

Förfaranden som är arbetskraftspolitiskt klandervärda

RP 121/2017 rd

Gällande lydelse

12 b §

Avvikande tillämpning av denna lag på arbetsprövning

Bestämmelserna i 11 §, 12 § 2 och 3 mom. och 12 a § 1 mom. i denna lag tillämpas inte på sådan arbetsprövning för bedömning av lämplighet som avses i 4 kap. 5 § 1 mom. 3 punkten i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice.

8 kap.

Stödjande av regional rörlighet

1 §

Rätt till rörlighetsunderstöd

Den som är berättigad till arbetslöshetsförmåner och som tar emot arbete i ett anställningsförhållande för minst två månader där den ordinarie arbetstiden är i genomsnitt minst 18 timmar per vecka, beviljas arbetslöshetsförmån i form av rörlighetsunderstöd. För att rörlighetsunderstöd ska beviljas krävs det dessutom att de dagliga arbetsresorna när anställningsförhållandet inleds överstiger i genomsnitt tre timmar vid heltidsarbete och i genomsnitt två timmar vid deltidsarbete.

Som berättigad till arbetslöshetsförmåner betraktas den som får arbetslöshetsförmån eller till vilken det inte betalas arbetslöshetsförmån av orsaker som nämns i 10 kap. 2 § 3 mom.

Rörlighetsunderstöd ska sökas innan anställningsförhållandet inleds.

2 §

Rörlighetsunderstödet belopp och varaktighet

Rörlighetsunderstödet är lika stort som grunddagpenningen enligt 6 kap. 1 § 1 mom.

Föreslagen lydelse

12 b §

Avvikande tillämpning av denna lag på arbetsprövning

Bestämmelserna i 11 §, 12 § 2 och 3 mom. och 12 a § 1 mom. tillämpas inte på sådan arbetsprövning för bedömning av lämplighet som avses i 4 kap. 5 § 1 mom. 3 punkten i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice.

8 kap.

Stödjande av regional rörlighet

1 §

Rätt till rörlighetsunderstöd

Den som är berättigad till arbetslöshetsförmåner och som tar emot arbete i ett anställningsförhållande för minst två månader *eller inleder en minst två månader lång utbildning relaterad till arbete i ett anställningsförhållande,* beviljas rörlighetsunderstöd. *Om rörlighetsunderstöd beviljats på grundval av arbetsrelaterad utbildning, beviljas understöd inte på grundval av mottagande av arbete.*

För att rörlighetsunderstöd ska beviljas krävs det dessutom att de dagliga resorna till arbetet eller utbildningen när arbetet eller utbildningen inleds överstiger i genomsnitt tre timmar vid heltidsarbete och i genomsnitt två timmar vid deltidsarbete eller att personen flyttar från motsvarande avstånd på grund av arbete eller arbetsrelaterad utbildning.

Som berättigad till arbetslöshetsförmåner betraktas den som får arbetslöshetsförmån eller till vilken det inte betalas arbetslöshetsförmån av orsaker som nämns i 10 kap. 2 § 3 mom.

2 §

Rörlighetsunderstödet belopp

Rörlighetsunderstödet är lika stort som grunddagpenningen enligt 6 kap. 1 § 1 mom.

Gällande lydelse

utan grunddagpenningens förhöjningsdel.

Trots vad som bestäms i 3 kap. 2 § betalas rörlighetsunderstöd för högst fem dagar i kalenderveckan

1) under 30 dagar efter det att anställningsförhållandet inleddes, när personen tar emot arbete som varar i minst två månader,

2) under 45 dagar efter det att anställningsförhållandet inleddes, när personen tar emot arbete som varar i minst tre månader, eller

3) under 60 dagar efter det att anställningsförhållandet inleddes, när personen tar emot arbete som varar i minst fyra månader.

Rörlighetsunderstöd betalas dock högst så länge som anställningsförhållandet varar. Rörlighetsunderstöd betalas inte för den tid utförandet av arbetet och löneutbetalningen har avbrutits på grund av permittering eller av en orsak som jämställs med permittering

3 §

Avvikande tillämpning av denna lag på rörlighetsunderstöd

Rörlighetsunderstöd betalas trots vad som föreskrivs i 1 kap. 8 a § 1 mom., 2 och 2 a kap., 3 kap. 1 § 3 mom. och 4 § 1 mom.

Föreslagen lydelse

utan grunddagpenningens förhöjningsdel. *På rörlighetsunderstöd tillämpas vad som i 6 kap. 6 § föreskrivs om barnförhöjning.*

Rörlighetsunderstödet betalas förhöjt på det sätt som avses i 6 kap. 1 § 2 mom., om arbetsplatsen eller platsen där utbildningen ordnas är belägen på över 200 kilometers avstånd från personens faktiska bostad eller den faktiska bostaden före flyttningen på grund av arbetet eller den därmed relaterade utbildningen.

Personens rätt till i 1 och 2 mom. avsedd förhöjning avgörs enligt tidpunkten då arbetet eller den därmed relaterade utbildningen börjar.

Om personen beviljas förhöjt rörlighetsunderstöd på grundval av arbetsrelaterad utbildning i enlighet med 2 mom., betalas rörlighetsunderstödet förhöjt tiden efter att utbildningen slutförts endast om personen fortfarande uppfyller de förutsättningar som anges i 2 mom.

3 §

Rörlighetsunderstödet varaktighet

Trots vad som bestäms i 3 kap. 2 § betalas rörlighetsunderstöd för högst fem dagar i kalenderveckan

1) under 30 dagar efter det att arbetet eller utbildningen inleddes, när personen tar emot arbete som varar i minst två månader eller påbörjar utbildning relaterad till sådant arbete,

2) under 45 dagar efter det att arbetet eller utbildningen inleddes, när personen tar emot arbete som varar i minst tre månader eller påbörjar utbildning relaterad till sådant arbete,

3) under 60 dagar efter det att arbetet eller utbildningen inleddes, när personen tar emot arbete som varar i minst fyra månader eller

Gällande lydelse

På rörlighetsunderstödet tillämpas inte vad som i 4 kap. 7 och 8 § föreskrivs om minskning av arbetslöshetsförmånerna med sociala förmåner eller vad som i 10 kap. 2 § 2 mom. föreskrivs om sysselsättning på heltid i över två veckor.

Föreslagen lydelse

påbörjar utbildning relaterad till sådant arbete.

Rörlighetsunderstöd betalas högst tills anställningsförhållandet upphör eller den arbetsrelaterade utbildningen avbryts.

Om personen beviljas rörlighetsunderstöd på basis av arbetsrelaterad utbildning, fortsätter betalningen av understödet tiden efter att utbildningen slutförts, om personen sysselsätts. Dessutom förutsätts att de villkor som gäller arbetsresa eller flyttning som avses i 1 § 2 mom. uppfylls även under anställningsförhållandet.

4 §

Begränsningar som gäller rörlighetsunderstöd

Rörlighetsunderstöd betalas samtidigt endast på grundval av ett anställningsförhållande och därmed relaterad utbildning.

Vid deltidsarbete betalas rörlighetsunderstöd endast för de dagar då den arbetssökande faktiskt har arbetat.

Rörlighetsunderstöd betalas inte för den tid utförandet av arbetet och löneutbetalningen har avbrutits på grund av permittering eller av en orsak som jämföras med permittering eller av en orsak som beror på personen själv. Dessa dagar räknas in i det maximala antal dagar per kalendervecka då rörlighetsunderstöd betalas som avses i 3 § 1 mom

5 §

Avvikande tillämpning av denna lag på rörlighetsunderstöd

Om inte något annat föreskrivs i detta kapitel, tillämpas på rörlighetsunderstöd vad som i denna lag föreskrivs om arbetslöshetsförmån och vad som i 11 kap. 9 a § föreskrivs om barnförhöjning. Rörlighetsunderstöd betalas dock trots vad som föreskrivs i 1 kap. 8 a § 1 mom., 2 och 2 a kap., 3 kap. 1 § 3 mom. och 4 § 1 mom.

På rörlighetsunderstödet tillämpas inte vad

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

som i 4 kap. föreskrivs om jämkad arbetslöshetsförmån, vad som i 4 kap. 7 och 8 § föreskrivs om minskning av arbetslöshetsförmånerna med sociala förmåner eller vad som i 10 kap. 2 § 2 mom. föreskrivs om sysselsättning på heltid i över två veckor.

14 kap.

14 kap.

Särskilda bestämmelser

Särskilda bestämmelser

3 d §

3 d §

Övriga bestämmelser om finansieringen

Övriga bestämmelser om finansieringen

Det rörlighetsunderstöd som avses i 8 kap. i denna lag och de kostnadsersättningar som avses i 10 kap. 6 § i denna lag och i 9 kap. 1 § i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagservice finansieras med statsmedel.

Det rörlighetsunderstöd och *de därtill hörande förhöjningsdelar* som avses i 8 kap. i denna lag och de kostnadsersättningar som avses i 10 kap. 6 § i denna lag och i 9 kap. 1 § i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagservice finansieras med statsmedel.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lagens 2 kap. 5 a § tillämpas på sådan företagsverksamhet och sysselsättning i eget arbete som inleds efter att denna lag trätt i kraft.

På en arbetssökandes studier som inletts innan denna lag trätt i kraft och på en persons förfarande som avses i 2 kap. 13 § i denna lag som ägt rum före ikraftträdandet av lagen tillämpas 2 kap. 10 § 2 mom. och 13 §, sådana de lydde när denna lag trädde i kraft.

Lagens 8 kap. tillämpas på arbete som inleds efter ikraftträdandet av denna lag och på arbetsrelaterad utbildning som inleds efter ikraftträdandet av denna lag.
